

Älvdalens kommun
Älvdaelien tjielte

Kommunplan 2024–2026

Älvdalens kommun

Innehållsförteckning

1 Kommunstyrelsens ordförande har ordet	2
2 Sammanfattning	3
3 Förvaltningsberättelse	5
3.1 Den kommunala koncernen	5
3.2 Översikt över verksamhetens utveckling	8
3.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	10
3.4 Händelser av väsentlig betydelse	18
3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten.....	20
3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	24
3.7 Balanskrav och resultatutjämningsreserv	34
3.8 Väsentliga personalförhållanden.....	35
4 Finansiella rapporter.....	37
4.1 Ekonomiska ramar	37
4.2 Resultatbudget	39
4.3 Balansbudget	40
4.4 Kassaflödesbudget.....	41
4.5 Driftbudget	42
4.6 Investeringsbudget.....	45
5 Förvaltningarna	47
5.1 Förvaltningens ansvarsområden och organisation	47
5.2 Omvärld	48
5.3 Uppdrag och mål	50
5.4 Ekonomi.....	52
6 Ord- och begreppsförklaringar	54

1 Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Kommunplanen 2024-2026 är stram för Älvdalens kommun. Vi har samma problem med att lägga en budget i balans som många av Sveriges kommuner och regioner. För oss som för alla andra är det den höga inflationen och effekterna av den som är det stora problemet. Hyreskostnaderna, energipriserna, löne- och pensionskostnaderna stiger, livsmedelspriserna likaså och allt detta göra att våra skatteintäkter inte täcker alla dessa ökade kostnader.

Vår kommun har haft mycket goda resultat de senaste åren och därmed kunnat lägga undan drygt 30 mkr i vår så kallade resultatutjämningsreserv, RUR. Även delårsrapporten för innevarande år pekar på ett överskott på mellan 15 och 20 mkr vilket ger oss möjlighet att fylla på RUR-en med ytterligare 10-15 mkr när årsredovisningen är klar våren 2024.

Jag har, vad jag minns, aldrig under mina 25 år i kommunstyrelsen har varit med om att lägga en kommunplan som visar ett resultat på minus 10 mkr för det kommande året. Möjligen har jag varit med och beslutat om någon kommunplan som visat på ett nollresultat. Men genom att vi har möjlighet att använda resultatutjämningsreserven kommande år känns det ändå bra att göra så den här gången.

På grund av att en stor del av de kommande årets kostnadsökningar beror på höjda pensionskostnader med ca 10 miljoner kr har vi valt att "sitta still i båten" och inte panikdra i handbromsen och säga upp personal. Vi anser att en sådan kostnadsökning ett enskilt år inte ska kunna sänka kvaliteten i vår verksamhet utan bedömningen är att inflationen sjunker under kommande år och därmed minskar också pensionskostnaderna för de sista två åren av kommunplanens tre år.

Jag vill ändå peka på att vi ökar förvaltningarnas budgetar med ca 25 mkr för att täcka ökade lönekostnader, höjda hyror och kapitalkostnader. Det kommer inte att täcka alla ökade kostnader på grund av inflationen det kommande året utan förvaltningarna kommer att tvingas till prioriteringar i sina verksamheter.

Dock finns det två riktade prioriteringar och det är drygt 3 mkr extra till vård- och omsorgsförvaltningen för ökade kostnader framför allt inom individ- och familjeomsorgen samt en dryg miljon till kostenheten för att bibehålla kvaliteten på de livsmedel enheten köper in. Konsekvenserna för maten inom skolorna och äldreomsorgen om de pengarna uteblev hade varit oacceptabla.

Kommunen kommer under de kommande månaderna att mycket noga följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och framför allt då inflationens utveckling. Ser vi inte att inflationen sjunker till och med det första kvartalet 2024 kommer förslag på besparingsåtgärder att läggas fram för kommunstyrelsen att besluta om.

Sammanfattningsvis är kommunplanen 2024-2026 stram, men med hjälp av vår resultatutjämningsreserv ser jag ändå att Älvdalens kommun kommer att klara de kommande årens ekonomiska påfrestningar på ett bra sätt.

2 Sammanfattning

Kommunplanen för 2024–2026 präglas av stor osäkerhet kring omvärlden, både gällande inflation och säkerhetsläget, med mera. Men Älvdalens kommun fortsätter att satsa på en god kvalitet i sin verksamhet!

Älvdalens kommun har sedan årsskiftet till 2023 minskat sin befolkning med nästan cirka 70 personer (1 %) på ett halvår. Precis som i övriga Sverige så föds allt färre barn. Då fler dör i kommunen än det föds så minskar befolkningen utan ny-inflyttning. Detta kräver stora åtgärder för att säkerställa kompetensförsörjningen för såväl kommunen och de företag och organisationer som verkar i Älvdalens kommun.

Allt färre barn kräver också omställning i den verksamhet kommunen bedriver, redan idag minskar antalet barn inom förskolan och inom några år inom grund- och gymnasieskolan.

För att säkerställa omsorgen av kommunens äldre och ge våra medarbetare bättre pensionsvillkor så arbetar Älvdalens kommun som övriga kommunsverige med att öka andelen medarbetare som arbetar heltid.

Sedan 2023 gäller ett nytt pensionsavtal för Sveriges kommuner och regioner, detta ger våra medarbetare en högre pension och gör kommunerna till en mer attraktiv arbetsgivare. Men det innebär också ökade pensionskostnader, på detta tillkommer att stora delar av pensionsskulden indexeras utifrån inflationen, så mellan 2023 och 2024 ökar pensionskostnaderna med 10 mkr för att sedan sjunka med 12 mkr till 2024, men för att kostnaderna skall sjunka krävs en lägre inflation.

BNP-tillväxten i Sverige är bland de lägsta i Europa 2023 och trots att arbetslösheten än så länge inte ökat så påverkas kommunerna av att skattetillväxten avtar. Utöver detta har kommunerna under åren 2022–2023 erhållit ovanligt stora statsbidrag, flera av dessa minskar kommande år.

Kommunsverige har under åren 2020–2022 haft ekonomiskt sett goda driftsresultat och inte ökat sin låneskuld i samma takt som tidigare, Älvdalens kommun har i stora drag följt den trenden. Även 2023 ser relativt bra ut för Älvdalens kommun ekonomiskt trots att kostnaderna fram till och med augusti ökat med 7,5 % jämfört med samma period förra året.

Till 2024 väntas en fortsatt hög kostnadsökningstakt på omkring 4–5 %, detta som följd av den höga inflationen samt att statsbidragen sjunker.

För Älvdalens kommun är långsiktighet viktigt och att vi fortsätter att ha en god kvalitet i våra verksamheter samt en bra arbetsmiljö.

Inom för-, grund-, och gymnasieskola är personaltätheten högre än i snittkommunen och inom förskolan och gymnasieskolan är andelen med pedagogisk examen högre än bland jämförbara kommuner. Gymnasieskolan bedrivs med Mora och Orsa kommun i gemensam nämnd.

Tack vare de goda åren 2020–2022 samt sannolikt 2023 så har kommunen "sparat i ladorna" för sämre tider. Under 2024 kommer det budgeterade resultatet att vara -10 mkr för att därefter återigen visa överskott 2025. Enligt kommunallagen skall kommuner ha inte ha ett negativt balanskravsresultat, men uppstår det skall det återställas inom tre år. För att undvika ett negativt balanskravsresultat så kommer Älvdalens kommun under 2024 att disponera medel ur sin resultatutjämningsreserv med 10 mkr. Reserven uppgår vid ingången av 2023 till 31,5 mkr, men beräknas öka med 10–14 mkr under 2023.

Under kommande tre år kommer Älvdalens kommun att investera cirka 60 mkr i fiber, vägar, upprusning av lokaler, mm. Utöver det kommer de kommunala bolagen att investera över 200 mkr/år i framför allt vattenhantering. Stora delar av investeringarna inom vattenverksamheten som bedrivs av Älvdalen Vatten och Avfall AB finansieras med lån, vilket i kombination med högre ränte- och kostnadsläge skapar ett behov av fortsatta taxa-höjningar kommande år.

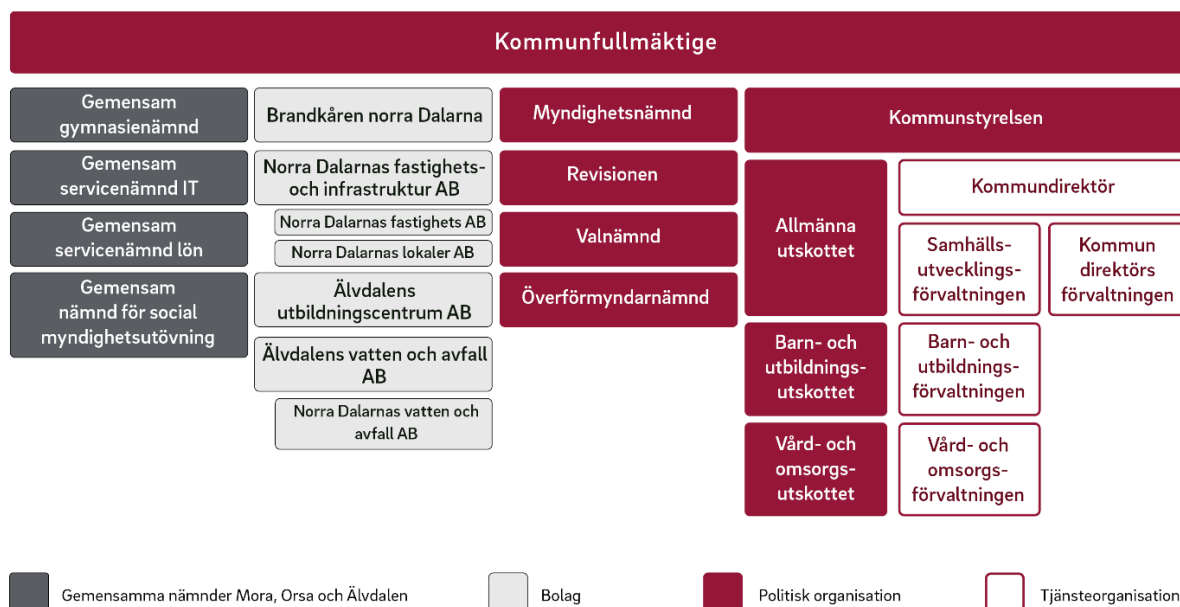
Även kommunens fastighets- respektive lokalbolag möter stora kostnadshöjningar för framför allt ökade el-, entreprenad-, och räntekostnader, för en stabil ekonomi i dessa krävs fortsatta hyreshöjningar gentemot både kommunen och andra hyresgäster.

Kommunplanens mål och åtaganden baseras på kommunens vision och är i viss mån förändrade jämfört med 2023. Fokus är fortsatt på närproducerade livsmedel, ta fram byggbar mark, vara en god arbetsgivare, mm.

3 Förvaltningsberättelse

3.1 Den kommunala koncernen

Den kommunala verksamheten bedrivs under kommunfullmäktige där samtliga tre förvaltningar är underställda kommunstyrelsen och har sina respektive utskott.

Allmänna-, Barn- och utbildning samt Vård- och omsorgsutskotten är de tre utskotten och de bereder eller beslutar på delegation från kommunstyrelsen för respektive förvaltning, Allmänna utskottet bereder också kommunövergripande frågor såsom kommunplanen.

Kommunen ingår i flera gemensamma nämnder, kommunalförbund, med mera. Syftet är generellt att samla kunskap i en gemensam organisation, trygga kompetensförsörjningen och skapa ekonomisk effektivitet.

Mandatfördelning i kommunfullmäktige efter valet 2022 är följande:

Socialdemokraterna 10, Centerpartiet 10, Sverigedemokraterna 8, Moderaterna 4, Kommunlistan 2 och Vänsterpartiet 1. Den politiska majoriteten består av Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Nämnder

Kommunen har sju olika nämnder, några av dessa är gemensamma med Mora och Orsa kommun. Den största gemensamma nämnden är gymnasienämnden som ansvarar för gymnasieutbildning, gymnasiesärskola, vuxenutbildning, med mera.

Stiftelser

Kommunen är medstiftare till Stiftelsen Idre Fjäll och har bland annat rätt att utse representanter till styrelsen. Kommunen ingår också i flera andra stiftelser såsom: Aerni Sydsamiskt Center och Stiftelsen Vasaloppsleden.

Övrigt

Kommunen är medlem i Kommuninvest ekonomisk förening. Föreningen har 294 medlemmar i form av kommuner och regioner. Syftet är sänka kommunernas och regionernas lånekostnader genom att medlemmarna gått i borgen för varandras lån.

Organisation	Verksamhet
Kommunfullmäktige	<p>Kommunfullmäktige kan liknas vid kommunens riksdag och fattar beslut i alla stora och övergripande frågor som rör Älvdalens kommun och kommunens invånare. Några av fullmäktiges viktigaste uppgifter är att sätta mål för kommunens verksamheter och besluta om budget, taxor och avgifter.</p> <p>Det är kommunfullmäktiges ansvar att bestämma vilka ledamöter och ersättare som ska sitta i kommunstyrelsen, nämnder och styrelser.</p>
Kommunstyrelsen	<p>Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska organ och består av 11 ledamöter. De har ett övergripande ansvar för kommunens verksamhet. Kommunstyrelsen kan liknas vid kommunens regering, med ansvar för hela kommunens verksamhet och ekonomi. Kommunstyrelsens 11 ledamöter och 22 ersättare utses av kommunfullmäktige.</p> <p>Leda, samordna och följa upp kommunens verksamheter, utskott, nämnder och kommunala bolag.</p> <p>Lämna förslag till budget och leda budgetarbetet</p> <p>Förbereda kommunfullmäktiges ärenden.</p> <p>Genomföra kommunfullmäktiges beslut.</p> <p>Bevaka frågor som kan påverka kommunens verksamhet och ekonomi.</p>
Barn- och utbildningsutskottet	<p>Bereder ärenden till kommunstyrelsen och beslutar i frågor enligt kommunstyrelsens delegationsordning. Detta för frågor kopplat till Barn- och utbildningsförvaltningen.</p>
Vård- och omsorgsutskottet	<p>Bereder ärenden till kommunstyrelsen och beslutar i frågor enligt kommunstyrelsens delegationsordning. Detta för frågor kopplat till Vård- och omsorgsförvaltningen.</p>
Allmänna utskottet	<p>Bereder ärenden till kommunstyrelsen och beslutar i frågor enligt kommunstyrelsens delegationsordning. Detta för frågor som inte är kopplade till de andra utskotten eller nämnderna samt övergripande frågor som exempelvis kommunplanen.</p>
Gymnasienämnd	<p>Gymnasienämnden ska bland annat utföra kommunens uppgifter inom gymnasieutbildning, gymnasiesärutbildning, vuxenutbildning och svenska för invandrare (SFI) följa frågor av betydelse för nämndens utveckling, verksamhetens effektivitet och ekonomiska intressen.</p>
IT-nämnd	<p>Den gemensamma nämnden ska besluta kring gemensamma informationssystem och it-resurser, strategisk utveckling, projekt, systemförvaltning, drift och IT-säkerhet.</p>

Lönenämnd	Nämnden ansvarar för lönehantering för Älvdalen, Orsa och Mora kommun samt deras bolag.
Social myndighetsnämnd	Den gemensamma nämnden ska besluta inom områdena familjerätt, rådgivning, faderskap, adoptioner, utredning, beslut enligt LSS samt utredning och beslut avseende bistånd enligt Socialtjänstlagen.
Myndighetsnämnden	Nämnden beslutar i ärenden som utgör myndighetsutövning gentemot enskild och gentemot kommunens verksamheter. Nämnden ansvarar också för de arbetsuppgifter och beslut i avfalls- och renhållningsfrågor samt administration och tillsyn rörande kalkning i kommunen på uppdrag av länsstyrelsen.
Valnämnden	Nämnden ansvarar för att genomföra allmänna val till: riksdagen, regionfullmäktige, kommunfullmäktige, EU-parlamentet, folkomröstningar som riksdagen eller kommunfullmäktige beslutat om.
Överförmyndarnämnden	Hos alla kommuner ska det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. I Överförmyndare i samverkan i övre Dalarna finns valda överförmyndare.
Norra Dalarnas fastighets- och infrastruktur AB	Moderbolag för Norra Dalarnas bolag.
Norra Dalarnas fastighets AB	Äger och förvaltar fastigheter, kommunala verksamhetslokaler och hyresrätter.
Norra Dalarnas lokaler AB	Äger affärslokaler, framför allt för kommunal verksamhet.
Älvdalens vatten och avfall AB	Äger det kommunala vattennätet och ansvarar för avfallshantering. Äger också 1/3 av Nodava, där Mora och Orsa kommun äger resterande till lika delar.
Nodava AB	Vatten- och avfallsbolag för Älvdalen, Orsa och Mora kommun.
Älvdalens utbildningscentrum AB	Bedriver gymnasieutbildning i Älvdalens kommun och ägs till 25 % av kommunen. Resterande ägs av Region Dalarna och Älvdalens Besparingsskog, med flera.
Kommunalförbundet Brandkåren norra Dalarna	Ansvarar för räddningstjänst för Älvdalen, Mora, Orsa, Vansbro och Leksand.

Räddningstjänsten bedrivs inom kommunalförbundet Brandkåren Norra Dalarna. I förbundet ingår Älvdalen, Mora, Orsa, Vansbro och Leksand.

Kommunen ingår också i Gymnasiesamverkan med Mora och Orsa, däri ingår framför allt gymnasieutbildning, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

Även IT sköts tillsammans med dessa två kommuner, detta för att säkerställa kompetensförsörjningen och skapa effektivitet.

Det som köps från föreningar och stiftelser avser framför allt kulturverksamhet, men även delvis förskola, fritids, hemtjänst och vinterväghållning.

Generellt bedrivs verksamhet i samverkan med andra kommuner för att höja kvalitén och i viss mån ekonomisk effektivitet, även kompetensförsörjningen underlättas på så vis.

3.2 Översikt över verksamhetens utveckling

I detta avsnitt presenteras verksamhetens utveckling utifrån ekonomiska nyckeltal för kommunen och i viss mån hela kommunkoncernen. Vissa verksamhetsnyckeltal presenteras också, men är av naturliga skäl svårare att budgetera och därför presenteras bara utfall för 2022 och en jämförelse med riket.

Nyckeltal	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Invånare	7 042	7 035	6 950	6 930	6930
Skattesats, kommun (%)	22,79	22,79	22,78	22,78	22,78
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (mkr)	546,5	560,6	578,5	589,9	606,3
Verksamhetens nettokostnad, kommun (mkr)	511,6	552,2	587,6	587,4	599,5
Årets resultat, koncern (mkr)	41,1	5,7	-11,0		
Årets resultat, kommun (mkr)	37,0	5,7	-10,0	1,9	6,1
Bruttoinvesteringar, koncern (mkr)	123	139			
Nettoinvesteringar, kommun (mkr)	27	24,1	28,6	21,6	21,6
Långfristig låneskuld, koncern (mkr)	856				
Soliditet inkl. pensionsskuld, koncern (%)	12				
Soliditet inkl. pensionsskuld, kommun (%)	29,5	29,9	28,2	28,7	30,5

Älvdalens kommun beställer årligen en befolkningsprognos som görs tillsammans med SCB. Den prognosen som gjordes till sommaren 2023 har redan visat sig vara optimistisk. Kommunen har under första halvåret 2023 tappat cirka 70 invånare, vilket motsvarar omkring en procent av befolkningen.

Skattesatsen för kommunen sjunker med då det sker en skatteväxling med Region Dalarna kring riksfärdtjänst, det innebär att skattesatsen gällande regionalskatten ökar med motsvarande.

Verksamhetsnyckeltal		Utfall 2022
Inskrivna barn per årsarbetare, förskola	Älvdalen	4,6
Inskrivna barn per årsarbetare, förskola	Riket	5,1
Barn/barngrupp, förskola	Älvdalen	15,2
Barn/barngrupp, förskola	Riket	15,2
Årsarbetare med pedagogisk examen (%). Förskolan	Älvdalen	41,1
Årsarbetare med pedagogisk examen (%). Förskolan	Riket	42,2
Elever ÅK 9, meritvärde	Älvdalen	193,1
Elever ÅK 9, meritvärde	Riket	229,2
elever/lärare (heltid) i grundskolan	Älvdalen	8,7
elever/lärare (heltid) i grundskolan	Riket	12
Gymnasiefrekvens (%)	Älvdalen	89,3
Gymnasiefrekvens (%)	Riket	92,8
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun (%)	Älvdalen	69,4
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun (%)	Riket	75,2
Andel 80+ åringar som bor på särskilt boende	Älvdalen	11,3
Andel 80+ åringar som bor på särskilt boende	Riket	10,1

Inom förskolan är antalet årsarbetare per barn något högre än rikssnittet, detta förklaras delvis av små enheter som försvårar bemanningen. Barngrupperna har ökat på senare år och är nu i nivå med rikssnittet. En allt lägre andel av personalen har en pedagogisk examen och är nu på en lägre nivå än riket. Cirka 30 % av personalen inom förskola är 50–59 %, men 30 % är också inom åldern 30–39 år. Den stora utmaningen är att få fler att utbilda sig, speciellt då högskolan Dalarna inte har examinationsrätt för förskolelärare. Samtidigt är personalomsättningen relativt låg då över 80 % jobbat över 10 år och under 10 % har jobbat under 7 år. Trots högre personaltäthet är meritvärde och andelen som påbörjar en gymnasieutbildning lägre än riket. Att öka måluppfyllelsen inom för- och grundskolan är ett prioriterat arbete under kommande år.

Andelen som klarar gymnasiet har minskat något och är lägre än riket, bland annat går fler än vanligt på gymnasiets introduktionsprogram.

Då skolan får allt färre elever och det inte finns beslutade sparkrav så kommer personaltätheten att öka framöver.

3.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Syftet med detta tredje delavsnitt är att lyfta fram, utifrån ett riskperspektiv, viktiga förhållande som påverkar eller kan påverka resultat och ställning. Ett förhållande anses vara viktigt för bedömningen av resultat eller ekonomisk ställning om det har väsentlig påverkan på den kommunala koncernens eller kommunens verksamhet.

Avsnittet delas in i fyra olika delar, omvärldsanalys inklusive övergripande risker, finansiella risker, pensionsförpliktelser och övriga viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.

3.3.1 Omvärldsanalys och övergripande risker

I detta avsnitt presenteras omvärldsutveckling som påverkar kommunen, såsom samhällsekonomisk utveckling, kommunsektorns utveckling, befolkningsförändringar, kompetensförsörjning, mm.

3.3.1.1 Samhällsekonomisk utveckling

Världsekonomin påverkas kraftigt av den höga inflationen som pågått sedan 2022 och förväntas pågå hela 2023 och 2024, även om inflationstakten minskar något. Utöver det blir tillväxten globalt sannolikt mycket låg 2023. För hushåll ökar kostnaderna kraftigt, speciellt inom helt nödvändiga områden såsom boende och mat. I SKR:s planeringsförutsättningar väntas inflationen (KPI) sjunka från 8,5 % 2023 till 2,8 % 2024 och sedan understiga 2 %.

Att svenska hushåll är högt skuldsatta och har kort genomsnittlig räntebindning ger snabbt betydande negativa effekter för hushållens reala disponibla inkomster vartefter räntorna höjs. Enligt Riksbankens räntebana förväntas räntetoppen nås under slutet av 2023

Arbetsmarknaden har i flera länder, bland annat Sverige inte påverkats så negativt som befarat, än. Men sannolikt kommer ökad arbetslöshet att bli konsekvensen av ökade priser, minskad efterfrågan och minskad lönsamhet för företagen. SKR räknar med att arbetslösheten ökar från 7,5 % 2022 till 9,0 % 2024 innan den börjar sjunka 2025.

Den svaga tillväxten i omvärlden bidrar i år till att svensk ekonomi tappar fart. BNP utvecklas svagare i Sverige än i de flesta andra OECD-länder och minskar med 1,0 procent jämfört med 2022. Den svenska inflationen beräknas i 2023 vara högre än i flertalet jämförbara länder. Sveriges BNP förväntas bli 2023:-1,0 %, 2024: 1,6 % och 2025: 3,3 %, det dröjer med andra ord till 2025 innan Sverige är i nivå med eurozonen.

Tabell 2 • BNP-tillväxt i omvärlden

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	<u>Utfall</u>	<u>Prognos</u>		<u>Kalkyl</u>	
	2022	2023	2024	2025	2026
Eurozonen	3,5	0,8	1,4	1,5	1,6
USA	2,1	1,0	1,2	1,8	2,2
Kina	3,1	5,2	4,5	4,5	5,0
Världen	3,2	2,8	3,0	3,2	3,3
KIX-vägd*	3,1	1,3	1,9	2,0	2,1

*Global BNP viktad utifrån utrikeshandel enligt KIX-index. KIX är ett valutaindex baserat på flöden av varor och råvaror i den svenska utrikeshandeln.

Källor: Konjunkturinstitutet, Macrobond och Sveriges Kommuner och Regioner.

3.3.1.2 Kommunsektorns utveckling

Efter historiskt starka ekonomiska resultat i kommunsektorn 2020–2022 så vänder det snabbt neråt 2023–2024, för att sedan förbättras 2025–2026, vad beror detta på?

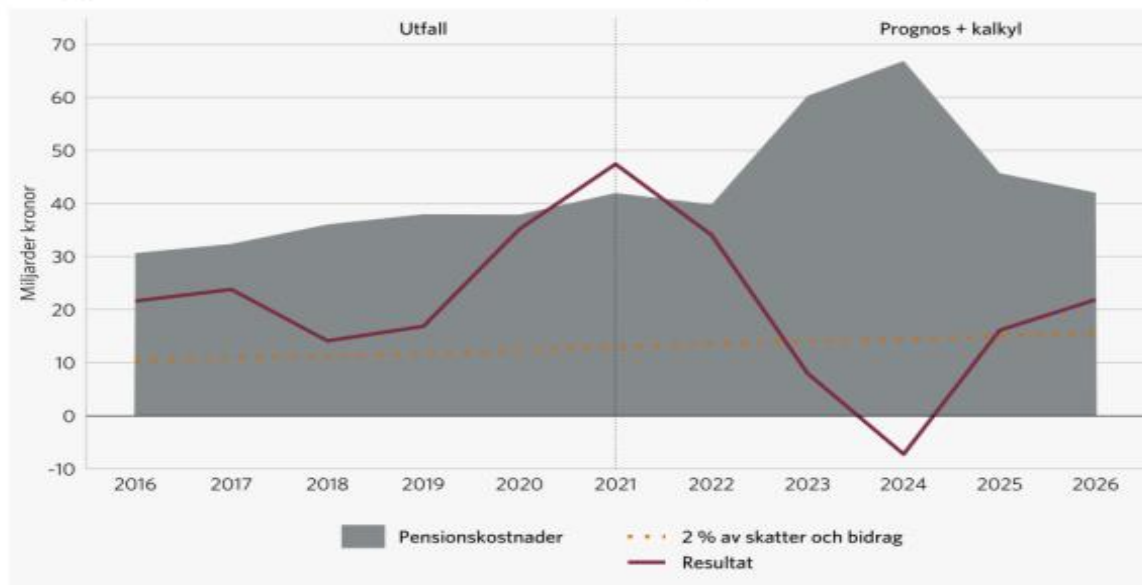
Under "pandemiåren" 2020–2022 har kommunerna erhållit kraftigt ökade statsbidrag, flera av dessa minskar från och med 2023.

Mellan 2022 och 2023 ökade kommunernas pensionskostnader med 21 mdkr, detta jämfört med den resultatförsämring på 26 mdkr jämfört med 2022 som SKR beräknar i ekonomirapport i maj 2023. Resultatet bedöms sjunka i kommunerna till 8 mdkr 2023 och därefter till -7 mdkr 2024.

Cirka 35 % av de ökade pensionskostnaderna förklaras av nytt pensionsavtal för kommun- och regionanställda, därmed kommer pensionskostnaderna inte att sjunka ner till 2022 nivån igen.

Skulle inflationen åren 2023–2025 bli en procentenhet högre än nuvarande prognos innebär detta ökade kostnader för kommunerna med 3,2 miljarder, 4,6 miljarder och 4,2 miljarder kronor. På detta tillkommer andra inflationspåverkade kostnader såsom hyror, mm. Det är med andra ord mycket osäkert hur kommunernas resultat utvecklas framöver.

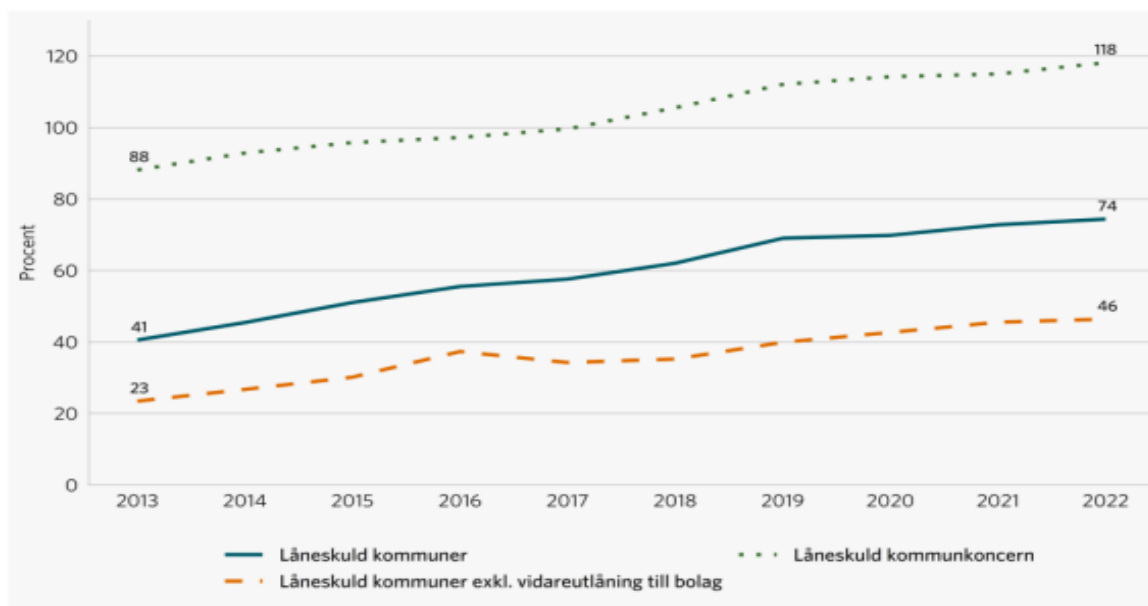
Diagram 16 • Kommunernas resultat och pensionskostnader

Källor: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

Kommunsektorns skulder har ökat kraftigt senaste tio åren till över 500 mdkr som följd av höga investeringsnivåer, detta trots goda resultat. Kommunsektorns räntebindningstid är relativt kort, under 3 år. På grund av detta kommer kommunsektorns räntekostnader att öka kraftigt kommande år och innebära att räntenettet går från 0 mdkr 2021 till -6 mdkr 2025. Nedan framgår endast skatter och bidrag, men inte bolagens intäkter, men likväl har skuldökningen varit stadigt ökande. Med sämre resultat och fortsatta investeringsbehov betingande av den demografiska utvecklingen och underhållsbehovet av kommunal infrastruktur så kommer skulderna sannolikt öka ännu snabbare kommande år.

Diagram 11 • Kommunernas skulder som andel av skatter och bidrag

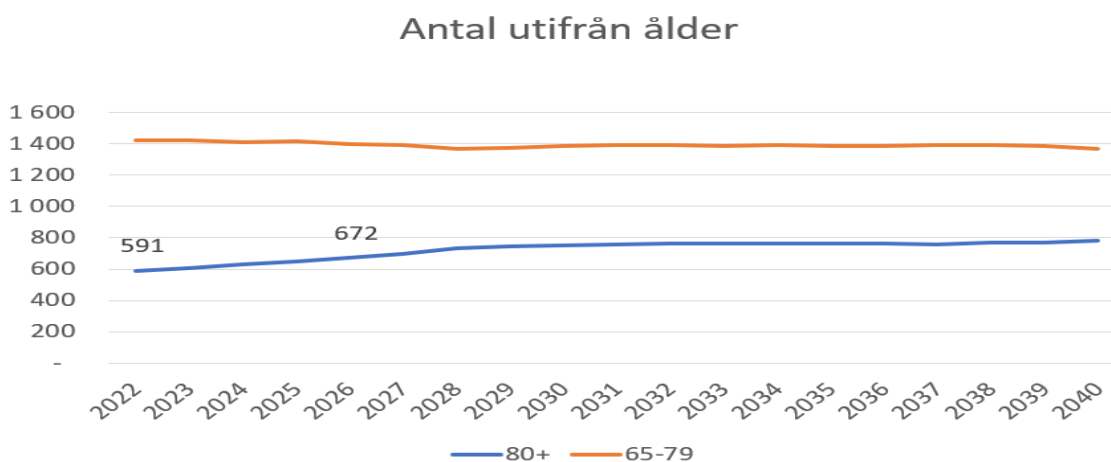

Anm.: prognos för kommunkoncern och vidareutlåning 2022.

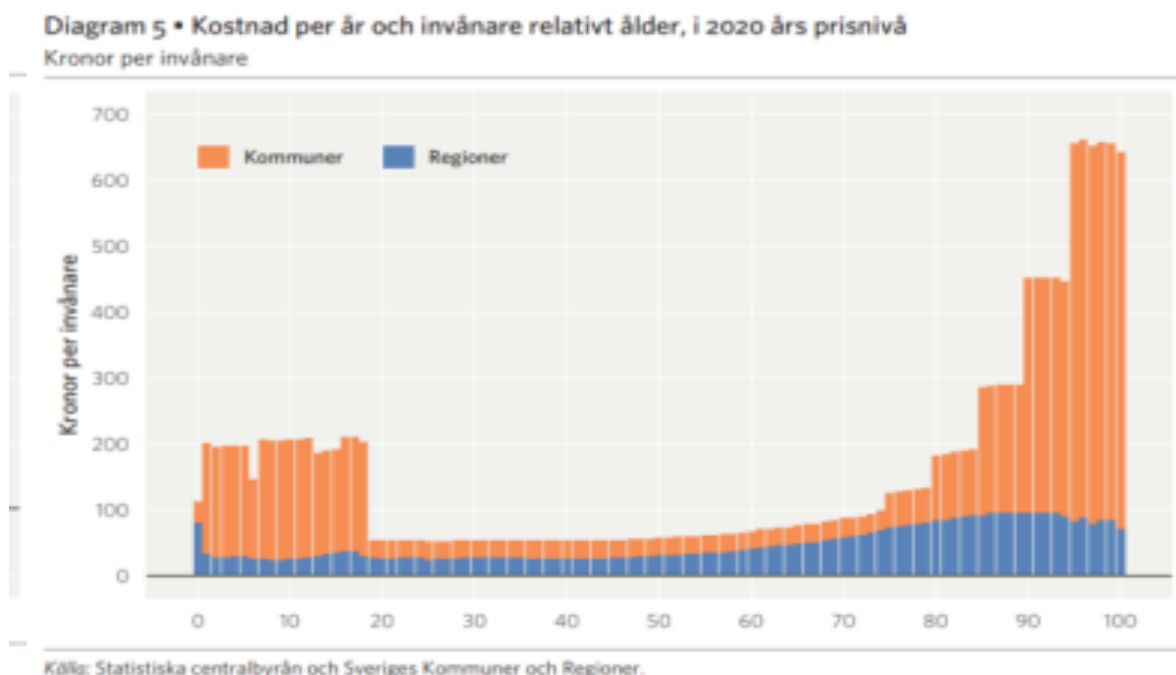
Källor: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

3.3.1.3 Befolkningsutveckling och demografi

Älvdalens kommun står precis som övriga kommuner för en stor demografisk utmaning. Antalet 80+ åringar förväntas öka med 81 personer, motsvarande 14 % från 2022 till 2026.

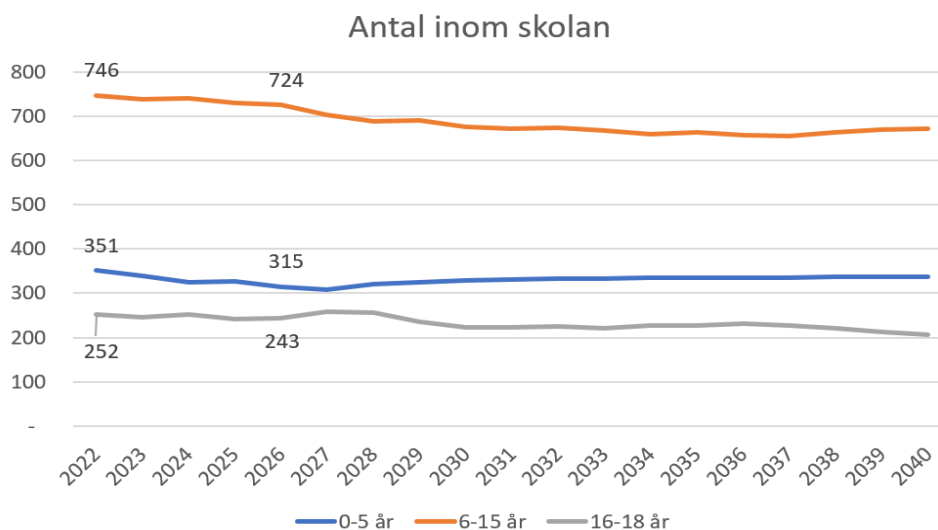
I en svensk snittkommun kostade äldreomsorg cirka 251 tkr per invånare över 80 år under 2022, motsvarande siffra för Älvdalen var 318 tkr. 2022 kostade äldreomsorgen i Älvdalens kommun cirka 154 mkr, med 14 % fler 80+ så kan det innebära 22 mkr i ökade kostnader fram till 2026 vid oförändrade arbets sätt, mm.

Kommunens befolkning minskar något varje år och andelen äldre ökar, detta innebär färre barn. 2022 föddes ovanligt få barn i Älvdalen när barnafödandet minskade med nästan 30 %, samma trend fanns i hela riket där minskningen var 9 %. Det är därför ovanligt svårt med befolkningsprognoser i nuläget. Utöver detta finns en riskfaktor i att kommundelen Särnas positiva befolkningsutveckling inte kan fortsätta som senaste åren, bland annat på grund av omvärldsfaktorer och tillgång till bostäder.

Då antalet barn minskar inom alla skolformer så är åtgärder nödvändiga för att hantera detta, utan att sänka kvalitén på utbildningen.

Prognosen nedan baseras på den befolkningsprognos kommunen erhöill i juni 2023, men redan i september har det visat sig att utfallet blir sämre och det kommer ytterligare minska antalet barn, speciellt då födelsetalen är fortsatt låga.

3.3.1.4 Kompetensförsörjning

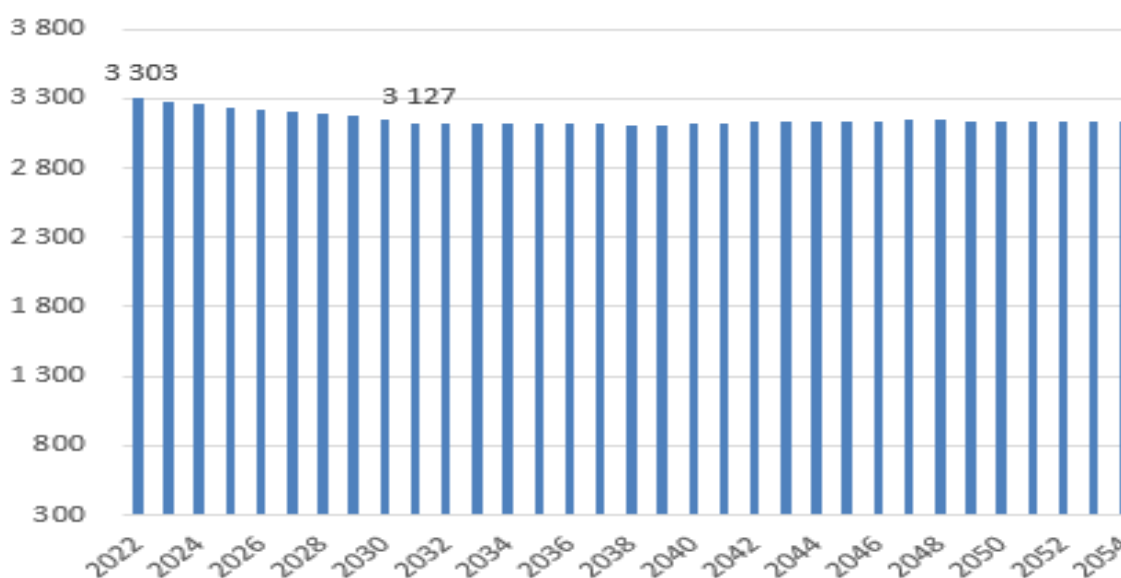
Utifrån ökningen av antalet äldre och den brist på kompetens som redan idag finns i flera av våra stora yrkesgrupper är kompetensförsörjningen en nyckelfråga för kommunen.

Demografin kommer ställa stora krav på Älvdalens kommun att finna nya lösningar att organisera verksamheten så att den bibehåller samma goda kvalitet till medborgarna.

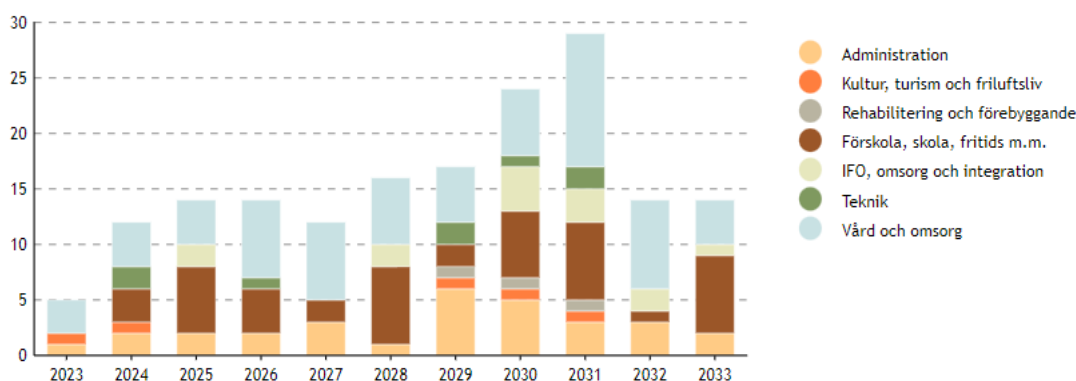
Kompetensförsörjningsutmaningen löses inte med en fråga, utan många lösningar kommer att behöva göras för att ställa om organisationen till de nya förutsättningarna som brist på kompetens innebär samtidigt som behoven ökar. En stärkt förändringsledningsförmåga, en god arbetsmiljö som innebär att frånvaro minskar, att fler arbetar heltid, att våga använda digitalisering är exempel på områden som behöver utvecklas för att fortsatt klara det kommunala uppdraget. Potentiella och befintliga medarbetare ska vilja välja Älvdalens kommun som sin arbetsgivare.

Alla verksamheter behöver finna lösningar och genomföra aktiviteter som stärker kompetensförsörjningsförmågan utifrån de förutsättningar som är aktuella i just den verksamheten. En viktig aspekt är att detta inte endast syftar i att attrahera och rekrytera nya medarbetare, utan fokus måste även finnas på att utveckla och behålla befintliga medarbetare. Att arbeta med ex. omställning är ett sätt att få medarbetare att stanna kvar som medarbetare i Älvdalens kommun.

Antal 25-64 åringar

Kommunen stora pensionsavgångar runt 2030-talet (se graf nedan) och detta sammanfaller med att antalet i arbetsförålder minskar och antalet äldre ökar (se graf ovan). Detta kommer att ställa stora krav på verksamheten och ett mod att våga hitta nya lösningar.

3.3.2 Finansiella risker

I detta avsnitt lämnas upplysningar om finansiella risker och hur dessa risker hanteras i budgeten. Upplysning lämnas av de finansiella risker som kommunala koncernen och kommunen är exponerade för, såsom ränterisk, kreditrisk, etcetera.

Älvdalens kommun har ingen låneskuld och förväntas inte ha det under planperioden fram till 2026. Men kommunkoncernens skuld uppgår i juli 2023 till 707 mkr. 179 mkr av lånen har en räntebindning på maximalt 1 år, vilket betyder en räntehöjning med 1 procentenhet kostar kommunkoncernen 1,8 mkr/år. I detta belopp ingår de 123 mkr som har rörlig ränta, inget av dessa lån finns i kommunens vatten och avfallsbolag, utan inom lokal respektive fastighetsbolaget.

Koncernens skuld kommer att öka under 2024 för köp av Furuvägens särskilda boende och framför allt för investeringar inom vattenverksamheten som bedrivs av Älvdalens vatten och avfall AB. Mellan juli 2023 och 2024 har bolaget ett lånebehov på bortåt 100 mkr. All denna

ny-belåning kommer mycket sannolikt ske till en högre ränta än bolagets nuvarande snittränta på 1,00 %.

Koncernens räntekostnader beräknas öka från 6,6 mkr 2022 till 11,5 mkr 2023 och sedan passera 14 mkr 2024.

Kommunen hyr sina lokaler inom koncernen och kostnaderna för dessa följer konsumentprisindex (KPI) per oktober.

Koncernen har lån för 158 mkr där skulden förfaller 2023–2024 samt ett ökat lånebehov på omkring 100 mkr under perioden. Detta innebär att kommunen är beroende på av att kunna omsätta befintliga lån samt ta upp nya. Generellt har kommuner god tillgång till lån, speciellt då de flesta kommuner liksom Älvdalens kommun är med i Kommuninvest ekonomisk förening som är en organisation med cirka 290 medlemmar bestående av kommuner och regioner.

Under slutet av 2023 eller början av 2024 kommer kommunen att revidera sin finanspolicy, den reglerar hur kommunens skuldportfölj skall hanteras.

Diagrammet ovan visar hur koncernens räntekostnader sett ut 2014–2022 samt den snabba ökningen från och med 2023, utöver ovan tillkommer ökade räntekostnader då koncernens låneskuld ökar. Ökningen sker framför allt inom VA-verksamheten som sker i Älvdalens Vatten och Avfall AB, låneskulden förväntas öka med omkring 100 mkr/år kommande tre år. Utifrån nuvarande räntenivå innebär det ökade kostnader med omkring 4 mkr/år utöver ovan. 2023 uppgår bolagets intäkter för förbrukningsintäkter (dvs medborgarens va-taxa) inom vatten till cirka 44 mkr, dvs enbart ökade räntekostnader kräver en taxehöjning med cirka 10 %.

3.3.3 Pensionskostnader och pensionsförpliktelse

Avsnittet redogör för kommunens pensionsförpliktelser, de kommunala bolagen betalar av sina pensionskostnader löpande. Så därför ingår bara primärkommunen. Syftet med avsnittet är att visa på de risker som finns i kommunens pensionsåtaganden samt omfattningen av åtagandet.

Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt (mkr)	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Pensionsförpliktelse						
Pensioner som redovisas som kortfristig skuld	12,6	13,9	12,3	11,8	11,6	11,9
avsättningar till pensioner, inklusive garantipension	43	22,7	17,4	17,9	17,3	16,4
Pensioner som redovisas som ansvarsförbindelse	153,6	149,1	152,1	154,2	149,5	143,1
Pensionsförpliktelser som tryggats i pensionsförsäkring	2,8	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6
TOTALT PENSIONS FÖRPLIKTELSE	212,0	204,3	200,4	202,5	197,0	190,0
Förvaltade pensionsmedel - marknadsvärde						
Totalt pensionsförsäkringskapital	4,7	30,9	30,9	30,9	30,9	30,9
varav överskottsmedel	1	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0
totalt kapital, pensionsstiftelse	0	0	0	0	0	0
finansiella placeringar (egna förvaltade pensionsmedel)		0	0	0	0	0
SUMMA FÖRVALTADE PENSIONSMEDEL	4,7	30,9	30,9	30,9	30,9	30,9
Finansiering						
återlånade medel	207,3	173,4	169,5	171,6	166,1	159,1
konsolideringsgrad (%)	2,2%	15,1%	15,4%	15,3%	15,7%	16,3%

Kommunen har en pensionsskuld på över 200 mkr, från denna betalar kommunen löpande ut pension, men delar av pensionsskulden indexerar också. I nuläget när inflationen är hög så är indexeringen högre än utbetalning, vilket innebär att skulden ökar.

2022 skedde en partiell inlösen av pensionsskulden som redovisas som avsättning, som gav en engångskostnad på omkring 12 mkr. Konsolideringsgrad beskriver hur stor del av pensionsskulden kommunen har finansiella placeringar för. Så utifrån utfallet 2022 så skall 84,9 % (100-15,1 %) av pensionsskulden betalas av kommande generationer.

Under åren 2019–2022 uppgick pensionskostnaderna omkring 25–30 mkr, till 2023 ökar de till 38 mkr och med ytterligare 10 mkr till 2024 för att sedan sjunka med 12 mkr, förutsatt att inflationen sjunker.

3.3.4 Övriga viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Kommunen har gått i borgen för samtliga kommunala bolags och kommunalförbunds låneskuld. Denna skuld uppgår till 707 mkr i juli 2023 och kommer sannolikt uppgå till över 800 mkr i slutet av 2024. Kommunens vatten- och avfallsverksamhet skall täcka sina kostnader med intäkter i form av taxor, medan investeringar finansieras framför allt med ökad låneskuld som i sin tur leder till ökade kostnader i framtiden.

Norra Dalarnas Lokaler AB och Norra Dalarnas Fastighets AB får stora delar av sina intäkter från kommunen, så därför är risken att behöva infria borgensåtagandet för dessa bolag lågt. Allmännyttan står för en liten del av koncernens låneskuld, men är sannolikt den del där riskerna är störst, speciellt med nuvarande ekonomiskt läge.

Samtidigt är både hyra, vatten och avfallshantering något som hushållen måste prioritera. Därför är det sannolikt annat som prioriteras bort av hushållen.

Som besöksnäringkommun finns vissa risker för arbetsmarknaden, kommunens skatteintäkter, bygglovsintäkter, VA-intäkter samt kostnader för ekonomiskt bistånd om besöksnäringen påverkas negativt av hushållens minskade disponibla inkomst och exempelvis prioriterar bort skidsemester.

3.4 Händelser av väsentlig betydelse

Vård- och omsorgsförvaltningen

Det kommer att behövas beslut framöver gällande till exempel dimensionering, lokalisering om kommunen ska klara det grunduppdraget som vi har enligt lag. Vi kommer att behöva besluta åtgärder som gör att förvaltningen har möjlighet att använda sin kompetens på det mest effektiva sättet eftersom vi står redan mitt i kompetensförsörjningsutmaning.

Heltid som norm kommer att öka kostnader tills verksamheten har implementerat arbetssättet för att kunna nyttja resurspassen effektivt. Arbetet med resurspassen är påbörjad.

Det finns risk att den nya EU-direktiven med striktare dygns- och veckovilan kommer att innebära att vi måste ha mer anställda för att kunna bemanna verksamheterna. Just nu pågår omfattande schema-arbeten för att kunna göra det mest effektiva scheman med våra befintliga resurser. Efter schema-arbete vet vi mer hur bemanningen ser ut.

Förvaltningen har bytt och kommer att byta patientlarmsystem på Furuvägen och Tallbacken under år 2023. Detta arbete kommer att fortsätta nästa år på Särna VC och Idre särskilda boendet. Vi kommer även börja byta ut våra analoga trygghetslarm i ordinära hem till digitala trygghetslarm. Kostnadsskillnaden med dessa trygghetslarm är fortfarande oklart

Kommunen ser löpande över nya möjligheter för välfärdsteknik och digitala lösningar som kan öka medborgarnas självständighet och integritet.

Prioriterad i närmaste framtiden är att samla kompetensen i norra kommundelen för att klara utföra vårt uppdrag. Vi måste även komma fram till en långsiktig plan för lokaler i norr för att minska lokalkostnadsökningen i framtiden.

Den största utmaningen på förvaltningen är demografin samtidigt med kompetensförsörjningsutmaningen.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Den största utmaning är det vikande barnantal vilket påverkar kompetensförsörjningen såväl som arbetssätt och lokaler. Förvaltningen arbetar med ständiga anpassningar i och med att enheterna får mindre budget när barnantalet minskar. Vi ser över modellen för resursfördelning med ökat fokus på socioekonomi som utbildningsbakgrund, andelen barn och elever med annat modersmål exempelvis. Det kommer att innebära att det blir enklare att fördela budgeten men framför allt att möjligheterna ökar för en mer likvärdig förskola och skola. Det kommer att behövas en del politiska beslut framöver gällande till exempel dimensionering, lokalisering och om någon nybyggnation ska genomföras för att klara av det grunduppdraget.

Osäkerheten i de statsbidrag gör också att vi behöver se över de delar som är mer långsiktigt finansieras via kommunala budgeten för en mer hållbar organisation och verksamhet.

Ökade kostnader för kompetensutveckling fr.o.m. 1 januari 2025 i och med det nya professionsprogrammet.

Kompetensförsörjningen är en utmaning i hela landet och det handlar om att behålla de medarbetare vi redan har men också nyrekrytera behöriga lärare och förskollärare i hela kommunen.

Samhällsutvecklingsförvaltningen

Det kommer att behövas tas en del politiska beslut framöver gällande till exempel dimensionering och lokalisering om vi ska klara våra uppdrag. Kompetensförsörjningen i kommunens norra del är en utmaning och här behöver vi se vad vi kan samordna.

Vi har en uppbyggd tillsynsskuld som måste hanteras samtidigt som vi behöver avsluta konsultuppdragen av ekonomiska skäl. Den nya vattentjänstplanen ska antas under 2024 och kommer att vara en vägledning framåt vad gäller utveckling inom VA och tillsyn. Kommunen behöver se över sitt markinnehav vad gäller industri- och bostadsmark.

Det finns ett behov att uppdatera och förnya detaljplanlagda områden i centralorten, Älvdalen, då kommunen har detaljplaner som i vissa fall är över 50 år gamla. I norra delen av kommunen ligger fokus på centrumutveckling och fördjupad översiktsplan för Idreområdet.

Kommunen behöver se hur utbudet kan fördelas i kommunen och på vilket sätt vi kan samverka mellan kommun, föreningsliv, studieorganisationer, religiösa samfund med flera. Viktiga frågor för förvaltningen att arbeta med blir att se hur vi kan stötta och hjälpa dessa aktörer att samverka med varandra.

Kommundirektörsförvaltningen

Från oktober 2023 har förvaltningen ökat med fyra enheter: Kost-, Administrativa-, Bemanning-, samt Löneenheten. Dessa organiseras under Service- respektive Personalavdelningen, där under kommer också Ekonomi, respektive HR-enheten att ingå. Flertalet funktioner flyttas också från kommundirektören till Administrativa enheten samt till Kultur- och fritidsenheten. Till Kultur- och fritidsenheten flyttas också fritidsgårdarna från Barn- och utbildningsförvaltningen.

Under året kommer tid att läggas på att till stora delar bygga upp en ny organisation samt hitta ännu effektivare arbetssätt.

3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

I detta avsnitt lämnas upplysningar om väsentliga aspekter avseende styrning, uppföljning och intern kontroll för den kommunala koncernen och kommunen. Upplysningar kan också lämnas för väsentliga koncernenheter såsom förvaltningar och kommunala koncernföretag. Upplysningarna kan inkludera en kortfattad beskrivning av hur mål fastställs, hur budgetar tas fram samt av hur budget- och måluppföljning genomförs. Av upplysningarna kan också framgå hur den interna kontrollen är utformad.

Upplysningarna kan även inkludera beskrivningar av hur kommunen och kommunkoncernen arbetar med verksamhetsplaner, kvalitetspolicy, investeringsplaner, lokalförsörjningsplaner, upphandlings- och konkurrenspolicy och kompetensförsörjningsplaner.

För att nå ovanstående uppgifter kan avsnittet underindelas i tre områden.

Det första behandlar styrmodellen samt budget och uppföljningsprocessen.

Det andra behandlar vision, kommunövergripande mål och indikatorer. Det

tredje behandlar en beskrivning av övriga planer för styrning och uppföljning.

3.5.1 Styrmodell inklusive budget- och uppföljningsprocessen

Kommunkoncernens budgetmodell är under uppbyggnad och där föreslås kommunfullmäktige få en tydligare roll gentemot bolagen, framför allt avseende låneskuld och större investeringar. Bolagens styrelser ansvarar för budgeten och att föreslå eventuella taxor till kommunfullmäktige som bör besluta dessa senast under november månad året.

Inom kommunen beslutar kommunfullmäktige om skattesatsen, årets resultat samt budgeten för Finansförvaltningen och kommunfullmäktige, i beslutet framgår också hur mycket kommunstyrelsen har att fördela till samtliga förvaltningar och nämnder.

Budgetförslaget till kommunfullmäktige kommer efter behandling i kommunstyrelsen och allmänna utskottet som i sin tur får ett tjänstepersonsförslag som har beretts under våren och sommaren av kommunledningen.

Inom kommunen finns fyra förvaltningar, kommunstyrelsen beslutar om budgeten för respektive förvaltning.

Nämnderna beslutar om sina budgetar, men detta utifrån den ram som kommunfullmäktige beslutat.

Kommunen ingår i ett flertal gemensamma nämnder med Mora och Orsa kommun, dessa nämnder beslutar om sina budgetar, men utifrån säteskommunens budgetförutsättningar samt utifrån dialog med samtliga kommuner.

Under året när förvaltningarna gör prognoser räknas samtliga förvaltningar "ihop" och förutsatt att kommunstyrelsen totalt sett håller sin budget så anses budgeten hålla, annars föreslås åtgärder för budget i balans. Det viktigaste styrmålet i ekonomistyrningen är årets resultat, när kommunen det budgeterade resultatet så anses budgeten vara i balans.

3.5.2 Vision, kommunövergripande mål och indikatorer

Nedan beskrivs den röda tråden från den vision som kommunfullmäktige beslutat om samt de 5 målområden som följer den beslutade visionen. De målområdena har sedan i sin tur strategiska mål som är att jämföra med beskrivningar av målområdet. Till respektive målområde finns sedan åtaganden som följs upp utifrån fastställd målnivå och där aktivister tas fram i förvaltningen för att uppnå visionen.

Målområdena återfinns under avsnittet verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning.

Under slutet av 2023 och början av 2024 kommer kommunen att ta fram nya målområden och en ny målstruktur som skall tillämpas från och med 2025.

Älvdalen kommun vision:

”Med urkraft hämtad ur natur och kultur skapar vi en växande, varm och välkomnande kommun”

Den röda tråden

3.5.3 Övriga planer för styrning och uppföljning

Älvdalens kommunkoncern har ett flertal styrdokument som styr såväl den politiska viljan, ambitioner, riktlinjer för utförande mm.

Det viktigaste styrdokumentet är kommunplanen som upprättas årligen för kommande tre år och beslutas av kommunfullmäktige i juni och vid behov revideras för beslut i oktober-november. I kommunplanen anges verksamhets- och ekonomiska mål samt budget för hela kommunen. Bolagens budgetar ingår i nuläget inte i detta utan beslutas av respektive bolagsstyrelse. Därmed finns inte heller någon koncernbudget. Utöver en driftbudget beslutas också investeringsramar av kommunfullmäktige och de enskilda investeringarna av kommunstyrelsen, kassaflödesbudget finns i dagsläget inte för kommunen

Nedan följer en lista på några av kommunens viktigaste styrande dokument:

Övergripande

Delegationsordning (2022)

Kommunplan, inklusive

investeringsplan (årliga beslut)

Ägardirektiv (KF 2014)

Samverkansavtal (2021)

Personal

Alkohol-, drog-, och tobakspolicy samt riktlinje rökfri arbetstid

Chefs- och medarbetarpolicy

Pensionspolicy

Personalförsörjningspolicy

Policy om mutor och bestickning

Policy om representation

Kompetensförsörjningsstrategi 2014–2022

Policy samt riktlinje, arbetsmiljö (2020)

Policy samt riktlinje, lönebildning (2021)

Policy samt riktlinje, rehabilitering samt

riktlinje läkarbesök på arbetstid
Policy samt riktlinje, friskvård (2021)
Riktlinje, våld och hot (2021)
Riktlinjer för rekrytering (2021)
Riktlinje, visseblåsning (2021)
Riktlinjer för uppvaktning
Riktlinje för hem- och distansarbete
(2021)
Riktlinje, arbets- och skyddskläder
Riktlinje, bisyssla
Riktlinje för chefer

Ekonomi
Riktlinjer för påminnelse- och
Inkassohantering (KS 2022)
Attestreglemente (KF 2018)
Finanspolicy (KF 2020)
Riktlinjer för ekonomistyrning (KF
2021)
Riktlinjer för god ekonomisk
hushållning och hantering av
resultatutjämningsreserv (KF 2021)
Riktlinjer för inköp- och upphandling
(KF 2019)

IT
Policy för informationssäkerhet och
dataskydd
Policy för IT-säkerhet

Teknisk verksamhet
Riktlinjer för markanvisnings och
exploateringsavtal (KF 2021)
Riktlinjer för handläggning av enskilda
avlopp (KS 2018)

Riktlinjer kommunala vägar
Mål och riktlinjer för
bostadsförsörjningsprogram
Översiktsplaner
Lokalförsörjningsplan (2016)

Kultur och fritid
Riktlinjer föreningsstöd
Riktlinjer för sponsring (KS 2017)

Barn och utbildning
Elevhälsoplan (2020)
Handlingsplan för mottagande av
nyanlända elever (2020)
Skolbiblioteksplan (2020)
Beslut om fokusområden för
grundskola, förskola, fritidshem,
grundsär (2020)
Riktlinje för SYV (2020)
Rutin för klagomål enligt skollagen
(2021)
Drogpolicy för grundskolan (2021)
Prislista för interkommunal ersättning
(2021)
Länsövergripande skolskjutsreglemente
med lokal bilaga (2020)

Vård och omsorg
Riktlinjer gällande tillämpning och
handläggning för försörjningsstöd och
ekonomiskt bistånd för livsföring i
övrigt KS 2019)
Äldreomsorgsplan

3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I det sjätte avsnittet i förvaltningsberättelsen som benämns ”God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning” redovisas kommunens verksamhetsmässiga mål av betydelse för god ekonomisk hushållning.

I avsnittet finns också finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning och kommunkoncernens ekonomiska ställning.

Slutligen finns kalkylerade budgetförutsättningar och känslighetsanalys samt skattesats.

3.6.1 Verksamhetsmässiga mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen skall kommuner ha verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. Dessa följs upp vid delårsrapporten per augusti samt i kommunens årsredovisning, de granskas också av kommunens revisorer gällande målluppfyllelse.

Så här lyder vår vision och i Älvdalens kommun:

- är det enkelt och tryggt att bo, verka och vara oavsett ålder och vem man är.
- finns det likvärdig service och kulturellt utbud på alla tre huvudorterna.
- är det enkelt att bygga, driva företag och föreningar där alla verksamheter drivs med största hänsyn till miljön.
- välkomnar vi bildning, utveckling, entreprenörskap, nya medborgare och besökare finns mötesplatser öppna för en aktiv medborgardialog, där människor känner att deras röster blir hörda.
- finns en politik och förvaltning som lever nära medborgaren och tar hänsyn till vår unika miljö och natur.

Nedan finns kommunens fem målområden samt tillhörande åtaganden (KPI:er)

Den växande kommunen

Älvdalens kommun ska vara en attraktiv besöks-, företags- och bostadskommun. Vi bidrar till att fler jobb skapas och att fler vill besöka, bo och leva i Älvdalens kommun. Vi ska skapa förutsättningar för goda kommunikationer, för såväl resande, gods som datatrafik. Vi vill i dialog med näringslivet skapa goda förutsättningar för näringslivets utveckling i vår kommun. Vi ska ha aktuella planer för etablering av företag och bostäder.

Åtagande	Senaste utfall	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Medborgare ska se kommunen som en bra plats att bo och leva på.	93%		Minst 90 %	
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel av hushåll (%)	93%	96 %	98 %	98%

Den gröna kommunen

Älvdalens kommun arbetar hela tiden för ett långsiktigt hållbart samhälle såväl ekologiskt, socialt som ekonomiskt. Vi ser möjligheter att utveckla och på ett hållbart sätt kunna bruka våra unika naturområden. Kommunen är aktiv för att främja övergång till energikällor som inte bidrar till växthuseffekten samt använda mer ekologiska/närproducerade livsmedel.

Åtagande	Senaste utfall	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel hybrid- och elbilar i drift i koncernen (%).	10%	Minst 15 %	Minst 15 %	Minst 15 %
Andel kravmärkta, ekologiska eller närproducerade livsmedel i koncernens verksamheter (%)	39%	Minst 20 %	Minst 20 %	Minst 20 %
Fossilfri uppvärmning av samtliga koncernfastigheter (Andel av kvadratmeter (%))	90%	Minst 95 %	Minst 95 %	Minst 95 %
Antal nya kvadratmeter solceller per år i koncernen	160 m ²	minst 100m ²	minst 100m ²	minst 100m ²
Antal laddningspunkter totalt för elbilar för koncernens bilbestånd (st)	18 st	Oförändrat	Oförändrat	Oförändrat

Den varma kommunen

Vi ska vara en omtänksam kommun där alla människor känner sig trygga och välkomna. Våra medborgare är vår viktigaste resurs. Vi ska vara en bra kommun att leva i för människor i alla livets skeden. Vi skapar en positiv samtalsston och ett öppet samverkansklimate genom en aktiv medborgardialog. Vi ska stå för tolerans och jämställdhet. Vi ska vara en kommun som präglas av mångfald. Vi ska vara en kommun med lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla medborgare.

Åtagande	Senaste utfall	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Medborgare ska känna sig trygga i kommunen (Nöjd-region-index, skala 1-100)	73 %		Minst 80 %	
Medborgare ska känna möjlighet till insyn och inflytande. (Andel som anser att det stämmer "till stor del" eller "helt och hållet")	29 %		Minst 50 %	
Antal medborgardialoger/år	3 st	Minst 3	Minst 3	Minst 3
All personal ska erhålla utbildning om barnkonventionen enligt artikel 2, 3, 6 och 12	99%	100 %	100 %	100 %
Barnkonventionen ska beaktas i alla tjänsteutlåtanden enligt artikel 2, 3, 6 och 12	50%	100 %	100 %	100 %

Den välkomnande kommun

Alla medborgare i Älvdalens kommun trivs och känner stolthet över vår kommun. Vi formar en kommun för både våra medborgares och besökandes bästa. Det innebär tillgång till god kommunal service som ständigt utvecklas och anpassas efter medborgarnas och besökandes behov i våra tre kommundelar. Vi både värnar och vill utveckla vårt unika kulturliv med våra språk och olikheter. I Älvdalens kommun välkomnar vi alla nya medborgare.

Åtagande (KPI)	Senaste utfall	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Medborgare ska vara nöjda med kommunens verksamheter (Redovisas i andel som svarar "mycket bra" eller "ganska bra")	73%		Minst 80%	
Medborgarna ska vara nöjda med bemötandet från kommunens politiker. (Andel som svarar "mycket nöjda" eller "ganska nöjda".)	-		Minst 75%	
Medborgarna ska vara nöjda med bemötandet från kommunens tjänstepersoner (Andel som svarar "mycket nöjda" eller "ganska nöjda" i SCB:s medborgarundersökning.)	83%		Minst 80%	

Kommunen som arbetsgivare

Det är genom medarbetarna som Älvdalens kommun skapas för medborgarna. Med utgångspunkt i vår gemensamma värdegrund, ett aktivt medarbetarskap och ett hållbart chefskap genomförs det kommunala uppdraget med fokus på medborgarna och verksamheternas mål.

Som arbetsgivare är därför arbetsmiljö ett mycket centralt område där ett aktivt arbetsmiljöarbete skapar en hållbar, hälsosam och trygg miljö. Detta är ett partsgemensamt arbete som sker i samverkan och dialog på arbetsplatsen med utgångspunkt i hela verksamheten. Ett aktuellt arbetsmiljöområde är exempelvis arbetstider som förläggs utifrån verksamhetens behov och tilldelade resurser i dialog och samverkan mellan chef, medarbetare och arbetslag.

För att lyckas bibehålla den goda kvalitén är kompetensförsörjningen en avgörande fråga. Alla enheter och förvaltningar arbetar därför långsiktigt och strategiskt med aktiviteter som stärker kompetensförsörjningsförmågan. Älvdalens kommun ska vara ett attraktivt val för befintliga och framtida medarbetare.

Åtagande	Senaste utfall	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Kommunen är en attraktiv arbetsgivare. Detta följs upp genom index för Hållbart Medarbetar-Engagemang HME. (mäts vartannat år genom medarbetarenkäten - Jämförelseresultat alla kommuner ovägt medel 80)	78	80		82
Andel heltidsarbetande ökar inom kommunen. (Jämförelsetal alla kommuner 74%, kommungruppen 70%)	61%	70%	72%	74%
Andel heltidsanställda ökar inom kommunen (riket 86 & kommungruppen 74)	67%	74%	80%	86%
Genom strategiskt arbetsmiljöarbete och fokus på friskfaktorer minskar sjukfrånvaron bland kommunens medarbetare (Jämförelsetal alla kommuner 2022 8,1%, Dalarna 9,5% (Älvdalen 2019 5,7%))	8,7%	8%	7%	6%

3.6.2 Finansiella mål och ekonomisk ställning

Finansiella mål beslutas av kommunfullmäktige, kommunen har idag tre stycken finansiella mål där två av målen har resultatfokus och ett mot investeringar. Två av målen avser kommunen och ett avser koncernen. Målen avser i första hand hela planperioden 2024–2026, men visst fokus läggs också på 2024.

Finansiellt mål, Koncernen	Budget 2024-2026 (%)	Mål (%)
Under planeringsperioden (2024–2026) ska det genomsnittliga resultatet, i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, uppgå till lägst 2 %	-0,1	2

Finansiella mål, Kommunen	Budget 2024-2026 (%)	Mål %
Under planeringsperioden (2024–2026) ska det genomsnittliga resultatet, i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, uppgå till lägst 2 %	-0,1 %	100
Kommunens investeringar ska i sin helhet finansieras med egna medel. Egna medel definieras avskrivningar + årets resultat.	85	100

Inget av de finansiella målen kommer att nås 2024 och sannolikt inte heller under perioden 2024–2026, det beror på den negativa ekonomiska utvecklingen i samhället med ökade kostnader och höjda räntor.

Resultatet för kommunkoncernen uppgår till -11 mkr 2024, men för det krävs taxehöjningar enligt förslag. Kommunens resultat uppgår till -10,0 2024 och till -2,0 mkr 2024–2026. Älvdalen Vatten och Avfall AB förväntas ha ett underskott på mellan -1 till -4 mkr för

vattenverksamheten beroende på hur taxan justeras till 2024, till det tillkommer verksamheten för avfall som förväntas ha underskott på -2 mkr 2023 och där är det sannolikt att kostnaderna inte sjunker till kommande år, utan tvärtom.

Kommunens investeringar är självfinansierade till 38% under 2024 och till 85 % 2024–2026, även där är påverkar det negativa resultatet måluppfyllelsen. Men precis som med resultatet så här även detta finansiella mål uppnåtts med stor marginal under 2020–2022.

Tack vare de mycket goda resultaten 2021–2022 och sannolikt även 2023 har kommunen en buffert för kommande tuffare år. Men vissa åtgärder kommer ändå att krävas för att begränsa underskotten samt hantera de demografiska utmaningar kommunen står inför.

Ägardirektiv avseende soliditet (%)	Mål	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024
Norra Dalarnas lokaler AB	10	4,9	5,0	
Norra Dalarnas fastighets AB	30	35,3	35,0	
Norra Dalarnas infrastruktur AB (koncern)	10	18,5	18,5	
Älvdalen vatten och avfall AB	3,5	2,7	2,7	

För kommunens bolag finns beslutade ägardirektiv där de finansiella delarna styrs utifrån soliditet.

Norra Dalarnas Lokaler AB (NDL) kommer inte att nå målet på flera år, utifrån bokslut 2022 hade bolaget behövt ett ökat eget kapital på 16 mkr, vilket kräver minst 10 "goda" år. Bolaget följer dock den amorteringsplan som kommunfullmäktige beslutat om efter att bolaget byggde Älvdalsskolan. Trenden för soliditeten har varit positiv på senare år.

Norra Dalarnas Fastighets AB (NDF) kommer även kommande år att överträffa målet om 30 % och beräknas ha nollresultat 2023 och 2024. Detta trots att bolaget nya lägenheter i Idre och 2024 förväntas förvärva Furuvägens särskilda boende. Bolagets egna kapital kan sjunka med 12 mkr och bolaget når ändå uppsatta ägardirektiv.

Norra Dalarnas Infrastruktur AB är moderbolag för NDL & NDF och når sitt ägardirektiv.

Älvdalen Vatten och Avfall AB (ÄVA) kommer inte nå sitt ägardirektiv, orsaken är framför allt förändrade redovisningsprinciper från och med bokslut 2021 vilket halverade bolagets soliditet, men den ekonomiska ställningen är oförändrad då bolagets tidigare överskott på 12 mkr bokförts om till skuld (till VA-kollektivet). Avfallsverksamheten har på senaste tre åren haft ett underskott på totalt 5 mkr, detta kombinerad med investeringsvolymerna på över 200 mkr under samma period gör att soliditeten har minskat.

Investeringstakten är sannolikt ännu högre framöver och på detta kommer ökade kostnader för räntor, avskrivningar, mm. detta kräver taxehöjningar på mellan 5–10 % årligen.

3.6.2.1 Årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag

Totala skatteintäkter (mkr)	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Skatteintäkter, totalt	546,5	560,6	576,3	577,2	584,6	602,6
Ökning jmf fg år (mkr)	21,4	14,2	29,8	2,3	11,4	16,3
Ökning jmf fg år (%)	4,1	2,6	5,5	0,4	2,0	2,8
Årets resultat	37,0	5,7	20,0	-10,0	1,9	6,1

Kommunens finansiella mål är ett överskott om 2 % av skatteintäkterna, detta under budgetperioden (2024–2026), ambitionen är också att kunna hålla detta varje enskilt år. Men på grund av de kraftiga förändringar som finns avseende både skatteintäkter, statsbidrag och kostnadsutveckling så är målet långsiktigt.

Målet utgår idag från en slags "tumregel" för kommunsektorn, men kommer under 2023–2024 revideras utifrån Älvdalen kommuns förutsättningar.

Syftet med investeringsmålet för primärkommunen är att säkra det egna kapitalet och att finansiera investeringarna utan nya lån.

Åren 2023–2024 bedöms bli mycket utmanande för kommunsektorn, medan utvecklingen för 2025–2026 är osäker och beroende på framförallt inflationen. Vid delårsbokslutet per augusti 2023 kan konstateras att kostnaderna ökat med cirka 7,5 % jämfört med året, medan intäkterna ökat med 2 %, vilket förklarar nedgången i resultat 2023 samt den förväntade nedgången till 2024.

På grund av stundande lägre resultatnivåer så kommer det egna kapitalet att minska samt att investeringarna kommer att finansieras med minskad likviditet. Beroende på hur länge underskotten varar kan kommunen behöva låna pengar och/eller använda sin kredit.

På sikt är dock den demografiska utmaningen med allt fler äldre en stor utmaning, vilket kommer att ställa ökade krav på en effektivare organisation. Detta då behoven ökar snabbare än både intäkterna samt arbetskraften.

3.6.2.2 Investeringsvolym

Älvdalens kommun har bolagiserat lokaler, fastigheter samt vatten- och avfallshantering, detta innebär att de största investeringarna görs av kommunala bolag.

Sedan kommunen påbörjade utbyggnationen av bredband har kommunen fram till augusti 2023 investerat 160 mkr, anslutningsavgifterna (intäkterna för kommunen) uppgår till omkring 40 mkr och den statliga medfinansieringen till cirka 25 mkr. Kommande tre år förväntas minst 15 mkr till investeras.

För att fortsätta möjliggöra etablering för företag och bygga bostäder investeras årligen 2,5 mkr i exploatering utöver utbyggnation av infrastruktur för detta.

Kommunen rustar upp lokalen där Älvdalens utbildningscentrum bedriver gymnasieskola, denna investering uppgår till 2,5 mkr/år och omkring 10 mkr totalt.

Re-investeringar för vägar uppgår till omkring 3 mkr/år.

De totala investeringarna uppgår till mellan 19 och 26 mkr under kommande år.

I de kommunala bolagen sker framför allt investeringar inom vatten och avfall, där investeringarna inom vatten uppgår till omkring 100 mkr/år kommande tre åren.

2024 kommer kommunens fastighetsbolag att förvärva lokalen Furuvägens särskilda boende för omkring 25 mkr. Utöver det sker framför allt löpande re-investeringar hos Norra Dalarnas Lokaler och Norra Dalarnas Fastighets AB.

Det pågår också arbete med att se över var kommunens äldreomsorg skall vara lokaliserad i Idre/Särna samt hur ägandet av verksamhetslokalerna skall ske. Utöver det pågår arbete med utredning om förskolans lokalbehov i Älvdalens tätort.

Koncernens investeringar 2024 beräknas uppgå till omkring 200 mkr, beroende på genomförandegraden.

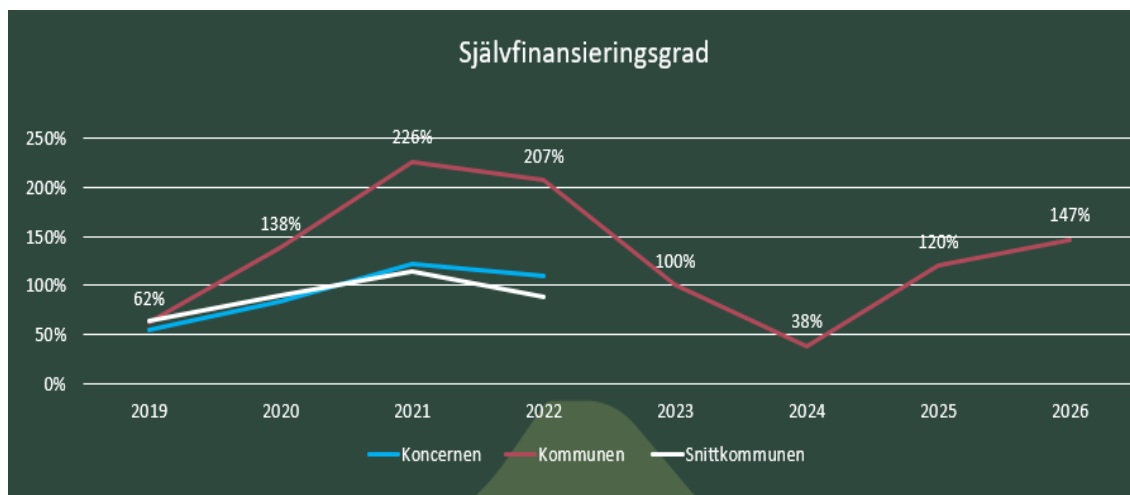
3.6.2.3 Självfinansieringsgrad av investeringarna

Under senaste fyra åren har kommunkoncernen i stora drag följt rikssnittet, men för riket saknas siffror för koncernen. Älvdalens kommun har bolagiserat de verksamheter som är investeringstunga som vatten och fastigheter, detta innebär att investeringsnivåerna i primärkommunen blir låga och självfinansieringsgraden skall bli hög. Kommunens finansiella mål är att 100 % av primärkommunens investeringar skall vara självfinansierade, något mål för koncernen finns inte idag, men skall arbetas fram till 2024.

Kommunens goda resultat 2020–2022 har inneburit en högre självfinansieringsgrad än vanligt, men också högre än målet. Därför finns förutsättningar att ha en något lägre nivå under 2024–2025.

Inom vattenverksamheten finns stora investeringsbehov både för underhåll och för exploatering, så självfinansieringsgraden kommer fortsatt att vara låg. Men Älvdalens kommun strävar efter att ha en så hög nivå som möjligt, bland annat genom exploateringsavtal samt anslutningsavgifter som täcker en så stor del av investeringen som möjligt.

Någon formell koncernbudget finns inte, men självfinansieringsgraden i koncernen kommer vara lägre än kommunen 2024 då bolagen kommer att investera långt över 100 mkr och endast kan självfinansiera omkring 30–40 mkr.

3.6.2.4 Soliditet och eget kapital

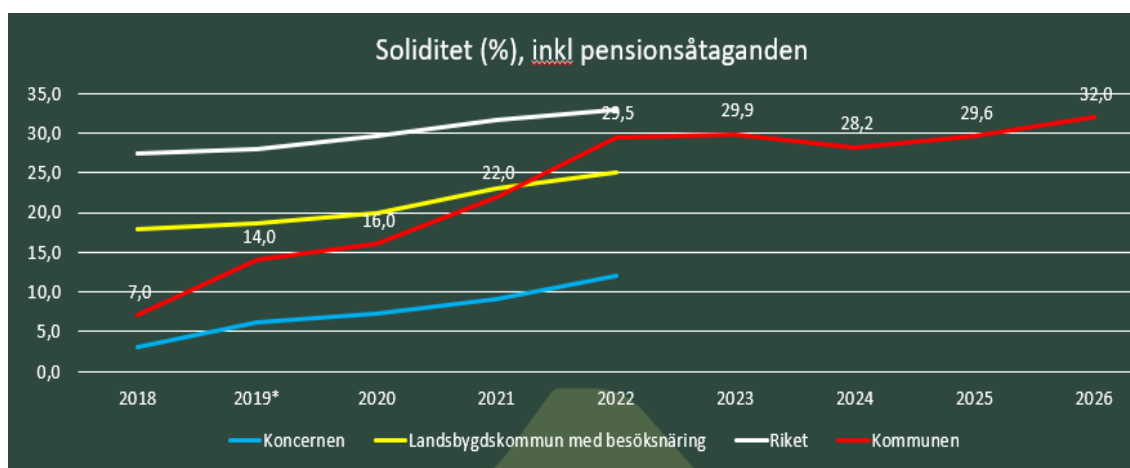
Både koncernens och kommunens soliditet har ökat kraftigt senaste åren, det beror framför allt på goda resultat i kommunen, men också på att kommunen ändrade redovisningsprinciper 2019 vilket stärkte det egna kapitalet från 4,6 till 6,1 %. Denna förändring innebär att de intäkter kommunen erhåller för fiberanslutningar bokförs som intäkter direkt, i stället för i takt med avskrivningskostnader. Denna förändring innebär en ökning av resultatet för samtliga år sedan dess och minst till och med 2026.

2023 blir soliditet sannolikt högre än anges nedan då resultatet förväntas bli bättre än budgeterat, men 2024 kommer den att sjunka på grund av budgeterade underskott.

Älvdalens kommunkoncern har en lägre soliditet än både riket och jämförbara kommuner, en stor orsak till detta är att vattenverksamheten är en så stor del av kommunens balansräkning.

Soliditeten har på senare år ökat snabbare än både i riket och landsbygdskommuner, så trots att den är lägre jämfört med dessa så finns det en viss "buffert" för kommande år.

En soliditet på 100 % innebär att samtliga tillgångar är finansierade med eget kapital, 0 % att allt är lånefinansierat.

3.6.2.5 Låneskuld och likviditet

Älvdalens kommunkoncern hade vid utgången av 2022 en låneskuld på 715 mkr, denna beräknas öka med omkring 50 mkr under 2023. Beräkningen framöver baseras på en ökningstakt på 50 mkr/år. Under 2024 kommer investeringarna utifrån budget att uppgå till omkring 200 mkr, detta kan betyda att låneskulden ökar med bortåt 150 mkr. Historiskt så hinner inte alla investeringar genomföras.

Kommunen har en bättre likviditet 2023 än tidigare tack vare flera år av goda resultat. Detta innebär att delar av koncernens investeringar kan genomföras med befintliga likvida medel. Koncernens likvida medel är på ungefär samma nivå vid utgången av september 2023 som senaste två åren, men förväntas sjunka något framöver för att undvika ökad låneskuld.

Norra Dalarnas Lokaler AB har också en beslutad amorteringsplan, vilket innebär att låneskulden minskar med mellan 5–10 mkr/år.

Älvdalen Vatten och Avfall AB:s låneskuld kommer att öka i snabb takt kommande år, men begränsas av andra finansieringslösningar än lån, bland annat anslutningsavgifter.

3.6.3 Budgetförutsättningar och känslighetsanalys

Kommunen har några grundläggande budgetförutsättningar avseende bland annat löneökningar, utveckling av pensionskostnader, hyreshöjningar, prisutveckling samt skatteutvecklingen. Förvaltningarna erhåller full kompensation i sina budgetar för ökade löne-, pensions-, hyres och kapitalkostnader, men inget för övrigt.

Kommunens förvaltningar kommer att erhålla en budgetökning som motsvarar ungefär en ökning med 4 % jämfört med budget 2023. Samma gäller de flesta av de verksamheter där kommunen samverkar med andra kommun, som gymnasienämnden, upphandlingssamverkan, överförmyndaren, myndighetservice och IT-nämnden.

Brandkåren Norra Dalarna erhåller en ökning med 5 %, dels på grund ökade pensionskostnader, dels för att justera budgeten för tidigare ej kompenserade kostnadsökningar.

Vård- och omsorgsförvaltningen erhåller en budgetökning på 3,6 mkr för att hantera ökade kostnaderna inom individ- och familjeomsorg samt för att hantera fler äldre.

Löneökningarna

För 2023 uppgick till 4,1 % vilket var något högre än beräknat och därför tas det höjd även för det till kommande år, därefter väntas löneökningar på 3,3 %/år under perioden 2024–2026. Kommunens lönekostnader uppgår till cirka 330 mkr exklusive pensionskostnader. Detta innebär att helårseffekten av en förändring med 1 procentenhet kostar 3,3 mkr/år.

Pensionskostnader

Pensionskostnaderna förväntas uppgå till totalt 38 mkr 2023 och förväntas öka till 48 mkr 2024 för att sedan sjunka till 36 mkr 2025, men för att kostnaderna ska sjunka krävs det att

inflationen går ner. Kommunens "gamla" pensionsskuld uppgår till omkring 150 mkr och indexerar upp utifrån inflationen, vilket för att skulden ökar i tider med hög inflation, trots årliga utbetalningar.

Hyreskostnader

2023 uppgår hyreskostnaderna för kommunen till 86 mkr, budgeten beräknas utifrån SKR:s antagna inflation (KPI) på 8,5 % per oktober 2023, för att sedan sjunka till 2,8 respektive 1,4 % för åren 2024–2025. Detta innebär ökade hyreskostnader med 7 mkr till 2024 och sedan med cirka 2 mkr/år. Men även här krävs en kraftigt minskad inflation för att få ner kostnadsökningarna.

Kapitalkostnader

Kostnaderna för avskrivningar uppgår till cirka 20 mkr/år, enheterna belastas också med en schablonmässig internränta utifrån SKR:s rekommenderade nivå, detta skall spegla kostnaden för att finansiera tillgången. För båda dessa kostnader erhåller varje enhet budget utifrån faktiskt utfall.

Kostnadsökningar

Prisutvecklingen på senare år har varit hög och flera av kommunens avtal följer någon form av index. Någon kompensation för generella kostnadsökningar sker inte. Sedan budgeten för 2023 finns 2,4 mkr i kommunstyrelsens budget för oförutsedda kostnadsökningar. En kostnadsökning på 5 % för allt exklusive hyror, löner, pensioner och sådan verksamhet kommunen köper från andra kommuner kostar cirka 4,4 mkr/år. På senare år har framför allt livsmedel ökat mycket i pris när det gäller varor och/eller tjänster som kommunen spenderar större belopp på. Mellan 2021 och 2023 beräknas kostnaden öka med över 1 mkr (minst 20 %) och därför höjs budgeten för livsmedel med 1,0 mkr till 2024.

Några budgetjusteringar finns inte heller för nya ambitioner eller system.

Vård- och omsorgsförvaltningen erhåller ett extra tillskott under 2024 för att komma till rätta med underskotten inom individ- och familjeomsorg, men även den snabba kostnadsutvecklingen inom äldreomsorg.

Kommunen har samverkan med Mora och Orsa inom flera områden, dessa samverkansorganisationer får en generell budgetökning på 4 %, som skall täcka samtliga kostnadsökningar.

Skatteutveckling

Jämfört med prognosen för 2023 så förväntas skatteintäkterna öka med 0,4 % (2,3 mkr). Den låga ökningen beror på flera generella statsbidrag inom äldreomsorgen minskar med cirka 10 mkr till 2024. Utöver detta minskar befolkningen vilket ytterligare sänker skatteintäkterna.

2025 ökar skatteintäkterna med 2,0 %, även då beror den låga ökningen på att cirka 7 mkr i statsbidrag förväntas försvinna. 2026 blir ökningen 2,8 % jämfört med 2025.

Generellt finns en stor osäkerhet kring utvecklingen av både de generella och riktade statsbidrag efter 2024.

3.6.4 Skattesats

Den kommunala skattesatsen uppgår till 22,78 % 2024 och är sänkt jämfört med 2023 och skattesatsen till region Dalarna uppgår till 11,63 % och avser 2023, men höjs till 11,64 % med anledning av skatteväxling för riksfärdtjänst kommunen sänker sin med motsvarande.

Regionen skattesats är exklusiv om regionen genomför andra förändringar av sin skattesats. Den kommunala skattesatsen (34,42 %) är högst i Dalarna och den totala skattesatsen är 27:e högst i Sverige 2023.

3.7 Balanskrav och resultatutjämningsreserv

Enligt kommunallagen skall en kommun budgetera så att intäkterna täcker kostnaderna. Men undantag kan göras för synnerliga skäl eller om medel från resultatutjämningsreserven används. Har kommunen ett negativt balanskravsresultat skall ett sådant återställas inom tre år, men medel från resultatutjämningsreserven kan användas för att undvika ett negativt balanskravsresultat. Kommunfullmäktige beslutar om hur både medel till och från reserven får användas.

Balanskravsutredning (Mkr)	2022 utfall	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Årets resultat enligt resultaträkningen	37	5,7	20,0	-10,0	1,9	6,1
Avgår: samtliga relationsvinster	-1,6	0	0	0	0	0
Realisationsvinster enl. undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0	0
Realisationsförluster enl. undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0	0
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	35,4	5,7	20,0	-10,0	1,9	6,1
Medel till resultatutjämningsreserv	0	0	14,0	0	0	0
Medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	10,0	0	0
Årets balanskravsresultat	35,4	5,7	6,0	0	1,9	6,1
Balanskravsresultat från tidigare år	0	0	0	0	0	0
Summa	35,4	5,7	6,0	0,0	1,9	6,1
Balanskravsresultat att reglera	0	0	0	0	0	0
Avsatt till resultatutjämningsreserv	31,5	31,5	45,5	35,5	35,5	35,5

Inför 2023 har Älvdalens kommun avsatt 31,5 mkr i resultatutjämningsreserven (RUR:en). Då resultatet för 2023 sannolikt blir högre än budgeterat kommer en reservering att ske till

RUR:en. Kommunfullmäktige har också beslutat om ett tak där reserven inte skall överstiga 6 % av skatteintäkterna eller 1/3 av det egna kapitalet. Reserven är idag på ungefär denna taknivå. Men kommer att överskridas per 2023, för att sedan minska ner till taknivån igen under 2024. Utifrån prognosen vid delårsbokslutet som sker per september så kan eventuellt 14,0 mkr komma att reserveras.

Utifrån kommunen riktlinje om maximalt 6 % av skatteintäkterna kan endast ytterligare 3 mkr, avsättas, men då det egna kapitalet ökar väsentligt senaste åren kommer kommunen sannolikt att avsätta 14 mkr.

För 2024 budgeteras ett negativt årets resultat enligt resultaträkningen med -10,0 mkr. Därför kommer motsvarande belopp att disponeras från resultatutjämningsreserven för att undvika ett negativt balanskravsresultat.

Då medel i resultatutjämningsreserven är en del av det egna kapitalet så kommer kommunens egna kapital att minska med motsvarande belopp.

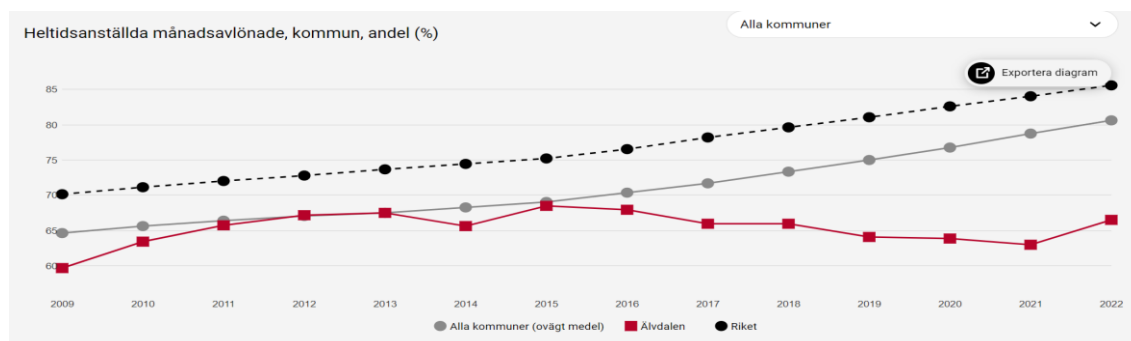
3.8 Väsentliga personalförhållanden

Avtalsår 2024

Inom arbetsgivarområdet kommer Älvdalens kommun påverkas av att 2024 är ett centralt förhandlingsår. Detta med anledning av att huvudöverenskommelser löper ut och ska omförhandlas inom fyra stora kollektivavtalsområden inom kommunsektorn. Lokalt påverkar detta oss genom att den lokala löneöversynens tidsplan behöver ta hänsyn till de centrala förhandlingarna samt att det sannolikt innebär villkorsändringar att implementera i verksamheterna.

Heltid som norm

Arbetet med heltid som norm inom Älvdalens kommuns verksamheter. Heltid som norm är en av nycklarna till att klara kompetensförsörjningsutmaningen inom välfärdssektorn, där demografin kommer att innebära krav på omställning i hur vi organiserar verksamheterna för att fortsatt klara det kommunala uppdraget med bibehållen servicenivå till kommunmedborgarna. Heltid som norm handlar även om att Älvdalens kommun ska vara en tänkbar arbetsplats för framtida medarbetare, där medvetenheten om tryggheten i ett heltidsarbete är ett kriterium för ungdomars val av arbetsgivare.

Arbetstidsbestämmelser

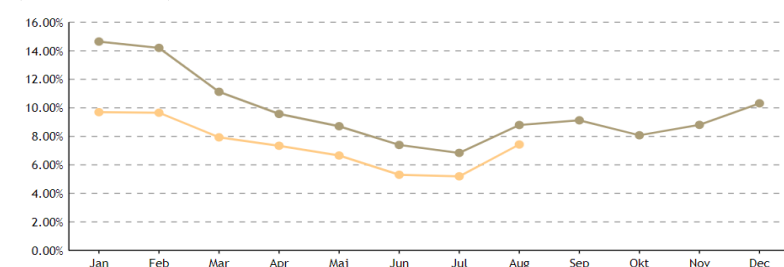
Under 2023 genomgick flertalet verksamheter stora förändringar med att anpassa verksamheterna till nya bestämmelser inom arbetstidsområdet. Bestämmelserna syftar i att bereda återhämtning och vila mellan arbetspass, för att förbättra arbetsmiljön och minska arbetsrelaterad ohälsa inom välfärdssektorn. Ett sådant förändringsarbete tar tid, då det handlar om att hitta nya arbetsätt där organisation och arbetsmönster är traditionellt etablerat i verksamheten. Detta kommer med all sannolikhet även att påverka verksamheterna även under 2024 och 2025 fram tills nya rutiner och arbetsmönster skapats.

Arbetsmiljö och hälsa

Under de kommande åren är det viktigt att Älvdalens kommun utvecklar arbetsätt inom arbetsmiljö och hälsa, genom att gå från reaktivt arbetsätt till proaktivt arbetsätt där vi systematiskt arbetar med friskfaktorer och dialog i verksamheterna. Kommunen antog 2023 en ny arbetsmiljöpolicy som är en bra grund och start för att utveckla arbetet. Friska medarbetare och hälsosamma arbetsplatser med låg andel ohälsa är en del i den framtida kompetensförsörjningsutmaningen. Sjukfrånvaron har de senaste åren varit hög, där vi kommer från pandemiåren som utmanat verksamheterna. Även efter att pandemin bedöms som över, så har vi eftersläpande effekter av sjukfrånvaro där det till viss del beror på en hög ansträngning bland medarbetare under en lång tid samt att vanliga virussjukdomar tagit en större andel av sjukfrånvaron efter en lång period av distans mellan personer. Under 2023 ser vi att trenden med hög frånvaro dalande, vilket behöver ske även de kommande åren för att nå samma nivåer som innan pandemin.

Sjukfrånvaro, jämförelse föregående år

Anstform/Löneform: Tillsvidareanställd månadsavlönad | Ansvar (fördelning): Ansvarsstruktur | Avtal: Alla exklusive förtroendevalda | Sysselsättning: Alla sysselsättningar
Vilande: Ej vilande | Datum: 2022-01-01–2023-08-31

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2022 — Sjukfrv %, vald månad	14.65%	14.21%	11.13%	9.57%	8.71%	7.40%	6.84%	8.80%	9.13%	8.08%	8.81%	10.32%
2023 — Sjukfrv %, vald månad	9.70%	9.66%	7.93%	7.34%	6.66%	5.31%	5.20%	7.43%				

LeDa Dalarna

Älvdalens kommun har idag tillsammans med övriga Dalakommuner ett partneravtal med Högskolan Dalarna avseende utveckling av det offentliga ledarskapet i Dalarna. Inom LeDa Dalarna genomförs föreläsningar och utbildningar för nya och erfarna chefer och ledare. Under 2024 löper nuvarande avtal ut och ska under året omförhandlas. LeDa Dalarna är en viktig plattform för det offentliga ledarskapet i Dalarnas kommuner och samarbetet med högskolan är ett viktigt stöd för att säkra kompetens inom arbetsgivarområdet.

4 Finansiella rapporter

Detta avsnitt av kommunplanen presenteras de finansiella rapporterna resultat- balans och kassaflödesbudget samt drift- och investeringsbudget.

4.1 Ekonomiska ramar

I avsnittet så framgår av kommunfullmäktige beslutade ekonomiska ramar för åren 2024–2026. Beslutet avser både investeringsnivåer och driftsekonomi (resultaträkningen), i detta ingår vilken kostnadsnivå förvaltningar, nämnder och kommunalförbund förväntas hålla under kommande år.

I ramen för kommunstyrelsen ingår också nivån på löneökningarna kommande år.

4.1.1 Driftram

Nedan fördelas de ekonomiska ramarna efter var beslut fattas. Kommunfullmäktige beslutar om sin ram, kommunstyrelsens ram samt ramen (inkl. skattesats) för Finansförvaltningen.

Kommunstyrelsen beslutar sedan om respektive förvaltnings ram utifrån den totala ramen som kommunstyrelsen har till sitt förfogande. Inom förvaltningarna beslutar sedan respektive förvaltning mellan de olika enheterna.

Förvaltningarnas budgetram ökar med 24,9 mkr (4,8 %) till 2024, den snabba ökningstakten beror framför allt på ökade hyreskostnader med 7,3 mkr (8,5 %) till 2024, för att sedan öka med 2 %/år. Lönekostnaderna ökade 2023 med 10,6 mkr (4,3 %) utifrån den årliga löneöversynen och beräknas öka med 3,3 % 2024, även dessa ovanligt höga löneökningar påverkar den snabba kostnadsökningstakten. Detta är femte året i rad som förvaltningarnas budgetar ökar med 4 % eller mer.

Resultatet för 2024–2026 motsvarar -0,1 % av skatteintäkterna. Respektive år ingår också en buffert för ofördelade kostnadsökningar, denna uppgår till 1,4 mkr/år för kommande tre år. Med tanke på den höga inflationen kommer detta inte räcka till alla kostnadsökningar, utan andra lösningar behöver arbetas fram för att lindra kostnadsökningarna.

Verksamhetsramar	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kommunfullmäktige	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
Kommunstyrelsen	473,8	518,5	522,3	543,4	554,1	568,2
Finansförvaltningen	-514,2	-527,5	-545,5	-536,7	-559,3	-577,5
+överskott/-underskott	37,0	5,8	20,0	-10,0	1,8	6,1

4.1.2 Investeringsram

Kommunens finansiella mål anger att investeringarna skall vara självfinansierade till 100 %. Detta innebär att investeringarna inte skall överstiga summan av årets resultat plus avskrivningar.

Avskrivningskostnaderna ökar med cirka 1 mkr/år och uppgår till cirka 19 mkr 2023. Ökningen på senare år beror framförallt på utbyggnationen av stadsnät/bredband.

Den ökade avskrivningskostnaden innebär allt annat lika ökat investeringsutrymme, men det är viktigt för kommunens ekonomi att investeringarna inte ökar, utan att utrymme används till att förbättra kommunens likviditet och minska på pensionsskulden. Därför behöver självfinansieringsgraden vara över 100 % i många år framöver. Men för 2024 blir den tillfälligt lägre på grund av det låga resultatet.

Utöver investeringar i vägar, stadsnät, inventarier, mm. så ägnar sig kommunen åt exploateringsverksamhet för att ta fram mark för olika ändamål. Dessa investeringar sker i stor utsträckning i sådant som kommunen avser att sälja vidare och därmed skapas inga kostnader, därför särredovisas exploatering som en egen post. De delar av exploateringsverksamheten som avser vägar och annan infrastruktur räknas in i den vanliga investeringsramen då dessa investeringar innebär ökade kostnader.

2024 kommer investeringarna bara vara självfinansierade till under 40 %, detta kommer att hanteras genom att likvida medel minskar. Först 2026 förväntas målet nås igen och då krävs ökade resultat och minska investeringsnivåer jämfört med 2024. För hela perioden är självfinansieringen 85%.

Utöver nedan har de kommunala bolagen investeringsplaner på över 200 mkr/år kommande år och investeringar sker framför allt inom vatten, men också i viss mån inom fastigheter.

Tillförda medel	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Resultat	-10,0	1,9	6,1
Avskrivningar	20,0	21,0	22,0
Summa tillförda medel	10,0	22,9	28,1
Investeringsram	26,1	19,1	19,1
Exploateringsram	2,5	2,5	2,5
+ =amortering, -=ökad skuldsättning/minskad kassa	-18,5	1,3	6,5

4.2 Resultatbudget

Nedan presenteras en sammanfattade resultatbudget för kommunen.

RESULTATBUDGET (mkr)	utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2025
Verksamhetens intäkter	128,6	110,8	111,4	120,8	120,8	120,8
Verksamhetens kostnader	-621,6	-644,9	-644,9	-688,4	-687,2	-698,3
Avskrivningar	-18,6	-18,0	-19,0	-20,0	-21,0	-22,0
Verksamhetens nettokostnader	-511,6	-552,1	-552,5	-587,6	-587,4	-599,5
	-	-	-			
Skatteintäkter	336,8	343,9	350,5	355,6	369,8	382,9
Generella statsbidrag och utjämning	209,7	216,8	225,8	223,0	220,2	223,4
Verksamhetens resultat	34,9	8,5	23,8	-9,0	2,6	6,8
	-		-			
Finansiella intäkter	3,4	2,1	1,1	2,1	1,1	1,1
Finansiella kostnader	-1,3	-4,9	-4,9	-3,1	-1,8	-1,8
Resultat efter finansiella poster	37,0	5,7	20,0	-10,0	1,9	6,1
	-					
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-
ÅRETS RESULTAT	37,0	5,7	20,0	-10,0	1,9	6,1
Resultatets andel av skatteintäkterna (%)	6,8%	1,0%	3,5%	-1,7%	0,3	1,0

4.3 Balansbudget

nedan presenteras en balansbudget utifrån resultat- och investeringsbudget. Budgeten visar hur tillgångar, skulder och eget kapital förändras under kommande år

BALANSBUDGET (mkr)	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
TILLGÅNGAR					
Materiella anläggningstillgångar	209,4	213,0	219,0	217,1	214,2
finansiella anläggningstillgångar	109,4	110,1	110,8	111,5	111,5
Summa anläggningstillgångar	318,8	323,1	329,8	328,6	325,7
Förråd o exploateringsfastigheter	4,4	6,9	9,4	11,9	14,4
kortfristiga fordringar	107,0	107,0	107,0	107,0	107,0
övrigt	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
kassa & bank	46,7	45,5	19,7	18,6	23,3
Summa omsättningstillgångar	158,9	160,2	136,9	138,3	145,5
SUMMA TILLGÅNGAR	477,7	483,3	466,7	466,9	471,2
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Årets resultat	37,0	5,7	-10,0	1,9	6,1
resultatutjämningsreserv	31,5	31,5	31,5	31,5	31,5
övrigt eget kapital	221,5	258,5	264,2	254,2	250,5
Summa eget kapital	290,0	295,7	285,7	287,6	293,7
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22,7	23,5	17,9	17,3	16,4
Summa avsättningar	22,7	23,5	17,9	17,3	16,4
långfristiga skulder	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3
kortfristiga skulder	147,8	146,8	145,8	144,8	143,8
summa skulder	165,1	164,1	163,1	162,1	161,1
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	477,7	483,3	466,7	466,9	471,2
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna	149,1	151,1	154,2	149,5	143,1
Övriga ansvarsförbindelser	715,1	715,1	715,1	715,1	715,1
SUMMA ANSVARFÖRBINDELSER	864,2	866,2	869,3	864,6	858,2

4.4 Kassaflödesbudget

nedan presenteras en sammanfattade kassaflödesbudget för kommunen.

kassaflödesanalys (mkr)	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	37,0	5,7	-10,0	1,9	6,1
justering för ej likviditetspåverkande poster	-2,1	17,8	13,4	19,4	20,1
övrigt	-1,3	0	0	0	0
medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	33,6	23,5	3,4	21,3	26,2
ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar	-13,8	-	-	-	-
ökning (-)/minskning (+) av förråd och exploateringsfastigheter	-2,3	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder	1,6	-	-	-	-
kassaflöde från den löpande verksamheten	19,2	21,0	0,9	18,8	23,7
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investeringar i anläggningstillgångar	-27,2	-21,6	-26,1	-19,1	-19,1
Försäljning av materialla anläggningstillgångar	1,3	-	-	-	-
Erhållna investeringsbidrag	2,7	-	-	-	-
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0,0	0	0	0	0
kassaflöde från investeringsverksamheten	-24,0	-22,3	-26,8	-19,8	-19,1
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån	0,0	0	0	0	0
amortering av lån	0,0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0,0	-	-	-	-
årets kassaflöde	-4,8	-1,2	-25,9	-1,0	4,6
likvida medel vid årets början	51,5	46,7	45,5	19,7	18,6
likvida medel vid årets slut	46,7	45,5	19,7	18,6	23,3

I likvida medel ingår koncernkontot, dvs även de kommunala bolagens banksaldon.

Det är mycket sannolikt att Älvdalen Vatten och Avfall AB under 2023 ökar sin belåning med minst 30 mkr vilket ökar likviditeten och ökar kommunens skuld till bolaget med motsvarande. Norra Dalarnas Lokaler AB kommer sannolikt amortera minst 10 mkr 2023. Kassaflödesbudgeten ger en bild över förändringen av primärkommunens kassa som per augusti 2023 uppgår till 43 mkr kommer att förändras. 2024 är självfinansieringsgraden av investeringarna under 40 % vilket innebär att kassaflödet kommer att vara negativt.

4.5 Driftbudget

Nedan redovisas verksamhetens kostnader och intäkter samt budget och avvikelse per förvaltning och enhet, inklusive interna poster. Ingår gör också avskrivningar och internränta där avskrivningar INTE ingår i verksamhetens kostnader i resultaträkning och internräntan som är en internpost exkluderas i resultaträkningen.

I kommunens budgetprocess så beslutar kommunfullmäktige om resultatet och hur mycket kommunstyrelsen inklusive förvaltningar och nämnder har till sitt förfogande.

Kommunstyrelsen beslutar sedan budgetramen för respektive förvaltning.

Mellan förvaltningarna kan mindre justeringar göras under året.

från och med oktober 2023 har kommunen genomfört en omorganisation, detta kommer att innebära att budgetjusteringar kommer ske mellan berörda förvaltningar.

Några politiska beslut om intäkts- respektive kostnadsnivåer inom förvaltningarna görs inte, utan kommunstyrelsen erhåller en nettobudget.

Kommunens budget avser en treårsperiod, där det första året är en budget och resterande två är en plan för ekonomin. Över- och underskott följer inte med till efterföljande år.

Förvaltning (mkr)	Utfall 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kommunstyrelsen	66,3	72,2	69,0	93,4	107,8	121,8
<i>varav gymnasiet</i>	44,2	46,6	46,4	46,6	46,6	46,6
<i>Varav BRAND</i>	17,4	17,4	17,8	17,4	17,4	17,4
<i>Varav KS ofördelade</i>	0	3,4	1,0	23,6	37,9	52,0
<i>varav KS övrigt</i>	4,7	4,8	3,8	4,8	4,8	4,8
Kommundirektörsförvaltningen	13,9	15,0	17,1	15,0	15,0	15,0
Vård- och omsorgsförvaltningen	191,7	199,6	205,6	203,2	199,6	199,6
Barn- och utbildningsförvaltningen	133,1	147,7	143,9	147,7	147,7	147,7
Service- och utvecklingsförvaltningen	68,8	84,1	86,7	85,1	85,1	85,1
Summa	473,8	518,6	522,3	542,1	554,5	568,7

Flertalet förvaltningar har prognostiserade budgetavvikelser för 2023, det kommer därför att krävas åtgärder för att hålla budget 2024, trots tillskott på 4 %. Kommunen budgeterar för ett

underskott på 10 mkr, vilket innebär att förvaltningarna fått stora tillskott sett till de ekonomiska förutsättningarna. Detta för att fortsatt ha en god kvalitet på verksamheten och ha stabila planeringsförutsättningar trots den osäkra ekonomiska utvecklingen. en stor del av underskott beror på tillfälligt ökade pensionskostnader.

Men det relativt stora underskottet kräver god budgetföljsamhet under 2024 av förvaltningarna.

4.5.1 Budgetförändringar

I detta delavsnitt presenteras de budgetförändringar som sker i förvaltningarna, jämförelsen sker med budget 2023. Så exempelvis beräknas hyreskostnaderna 2024 vara 7,3 mkr högre än 2023 och till 2025 vara 9,9 mkr högre än 2023.

Specifikation	Förvaltning	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Hyresökningar	Kommunstyrelsen	7,3	9,9	11,2
Lönekomp	Kommunstyrelsen	10,6	20,8	31,4
Gymnasiet. +4 %. Löner	Kommunstyrelsen	1,8	2,8	3,8
IT. +4%. Löner, mm.	Kommunstyrelsen	0,4	0,6	1,0
Myndighetsservice. +4 %	Kommunstyrelsen	0,2	0,3	0,4
Upphandlingssamverkan. +4 %	Kommunstyrelsen	0,1	0,1	0,1
Överförmyndarsamverkan +4%	Kommunstyrelsen	0,0	0,0	0,1
Brandkåren norra Dalarna +5 %. Löner, mm.	Kommunstyrelsen	0,9	1,0	1,6
Tillskott Vård- och omsorgsförvaltningen - ökade placeringskostnader, mm	Vård- och omsorgsförvaltningen	3,6		
Tillskott för ökade livsmedelspriser	Service- och utvecklingsförvaltningen	1,0	1,0	1,0
Minskning av ks-ofördelade	Kommunstyrelsen	-1,0	-1,0	-1,0
SUMMA		24,9	35,6	49,7

Kommunen hyr sina verksamhetslokaler från bolag inom koncernen, hyresnivåerna utgår ifrån konsumentprisindex (KPI) per oktober året innan. För 2024 beräknas hyrorna höjas med 8,5 % för att sedan öka med 2,8 % respektive 1,4 %, nivåerna är utifrån SKR:s prognos för KPI. I hyran ingår såväl el som värme. Förvaltningarna kompenseras för den faktiska ökningen, så eventuella över- och underskott hanteras centralt på kommunstyrelsen.

Löneökningarna 2023 uppgick till 4,4 % och förväntas 2024 uppgå till 3,3 %, 2023-nivån var något högre än budgeten för 2023. Precis som med hyror så kompenseras förvaltningarna för faktiskt utfall avseende den årliga löneöversynen och eventuella över- och underskott hanteras centralt på kommunstyrelsen.

Älvdalens kommun har samverkan med Mora och Orsa inom flertal olika verksamheter, samtliga dessa erhåller en budgetökning med 4 %, det motsvarar lika mycket som kommunens "egna" förvaltningarna erhåller och skall därmed täcka samtliga kostnadsökningar.

Brandkåren Norra Dalarna bedrivs i ett kommunalförbund där Älvdalen, Mora, Orsa, Leksand och Vansbro ingår. Då förbundet är en egen juridisk person och med anledning av förändrade pensionsvillkor för räddningstjänstpersonal erhåller de en högre kompensation än övriga. Bakgrunden är också flera år av underskott som delvis beror på tidigare okompenserade kostnadsökningar i samband med att verksamheten började bedrivas i ett kommunalförbund.

Under september 2023 aviserade regeringen ökade generella statsbidrag med 10 mdkr till kommuner och regioner. Älvdalen kommuns andel av dessa motsvarar cirka 4,6 mkr. Största delen läggs som ett tillfälligt tillskott till Vård- och omsorgsförvaltningen. Äldreomsorgen har haft en god budgetföljsamhet under åren 2020–23 tack vare stora budgettillskott och ökade statsbidrag. Individ- och familjeomsorg prognostiseras 2023 ha ett budgetunderskott på 6,5 mkr, vilket är i nivå med underskottet 2020. Därefter höjdes budgeten med 4,5 mkr och kommunen erhöll ökade statsbidrag inom området med cirka 1,5 mkr. 2021 höll enheten budget, men till 2022 ökade kostnaderna med 5 mkr och 2023 förväntas de öka med ytterligare 2,7 mkr. Detta trots att kostnaderna för ekonomiskt bistånd inte ökar, utan det är enbart placeringskostnaderna som ökat i snabb takt. Det är av stor prioritet att hitta åtgärder för att sänka kostnaderna inom individ- och familjeomsorg, trots läget i omvärlden.

För att hantera de ökade livsmedelspriserna så tillskjuts Kostenheten en budgetökning på 1,0 mkr och budgeten kommer 2024 att uppgå till 7,2 mkr. För att finansiera detta minskas kommunstyrelsens ofördelade medel med 1,0 mkr. Trots budgetökningen så sänker kommunen sitt mål om att 35 % av de livsmedel som serveras skall vara närproducerade eller ekologiska till 20 %. Detta för att hantera de stora kostnadsökningar som varit på senare år.

4.6 Investeringsbudget

Nedan presenteras kommunens investeringsplan per investering för åren 2024-2026 samt en summering för de tre åren.

Investering (tkr)	Förvaltning	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Tot förslag 2024- 2026
Lekutrustning, utemiljö	BUF	200	300	300	800
Klassrumsinredning/inventarier	BUF	400	300	300	1 000
Möbler och sängar	VOF	250	250	250	750
Nytt verksamhetssystem (driftsättning, konsulter)	VOF		1 000		1 000
Digitalisering, e-tjänster	VOF	500	500	500	1 500
Underhåll av fastigheter	VOF	300	300	300	900
Passage (skalskydd)	VOF	250	250	250	750
Välfärdsteknik	VOF	500	500	500	1 500
Medicinrobot	VOF	100	100	100	300
Krisberedskap	KD	1 500	1 500	1 500	4 500
Digitala skärmar	KD	1 000			1 000
Kostenheten inventarier	KD	400	200	200	800
Förvaltningen ospecificerat	SUF	300	300	300	900
Digitalisering, Programvara, e-tjänster	SUF	500	500	500	1 500
Pistmaskin Älvdalen	SUF	4 000			4 000
Nya möbler och hyllor Särna bibliotek	SUF	800			800
Byte av automater och rfid-plattor	SUF	250			250
Naturbruk enl underhållsplan	SUF	2 500	2 500	2 500	7 500
Stadsnät, bredband	SUF	6 500	5 000	5 000	16 500
Nyanläggning av gator och GC, bla för exploatering	SUF	2 000	2 000	2 000	6 000
Återinvestering gator och vägar inkl beläggning	SUF	3 000	3 000	3 000	9 000
Samförläggning el- och gatubelysning	SUF	600	600	600	1 800
Kommunal lekplats Särna	SUF			1 000	1 000
Startpallar simhallen	SUF	200			200
Summa anläggningsinvesteringar		26 050	19 100	19 100	64 250
Förvärva mark för bostäder och industri	SUF	2 000	2 000	2 000	6 000
Lösa in allmän platsmark ospec i kommunen	SUF	500	500	500	1 500
Summa investeringar		28 550	21 600	21 600	71 750

Under 2020-talet har kommunen genomfört stora investeringar i bredband för att nå det statliga målet om bredbandsutbyggnation, denna satsning fortsätter under 2024 till vis del med statliga medel. Anslutningsintäkterna för detta bokförs som intäkter i resultaträkningen.

Kommunen har tagit fram en underhållsplan för Älvdalens utbildningscentrum där det bedrivs gymnasieutbildning. Behovet är på över 10 mkr, men minskar succesivt i takt med de investeringar som genomförs.

Sedan flera år har kommunen en löpande investeringsplan för att underhålla sina vägar, trots sämre ekonomiska tider krävs fortsatta investeringar för att inte öka underhållsskulden.

Konjunktursvängningarna har på senare årt varit stora. Men för att möjliggöra fortsatt exploatering i kommunens fjällområden samt möjliggöra inflyttning har kommunen en exploateringsbudget på 2,5 mkr för inköp av mark, på detta tillkommer cirka 2 mkr/år för att bygga vägar och annan infrastruktur för detta ändamål.

Det förändrade säkerhetsläget kräver investeringar i krisberedskap och möjligheter att kommunicera med invånare och besökare därför avsätts årligen 1,5 mkr i beredskapsinvesteringar samt under 2024 1 mkr för att installera digitala skärmar på viktiga platser i kommunen.

Sammanfattningsvis så är investeringsnivån ungefär i nivå med tidigare år, trots lägre resultat och därmed sämre självfinansieringsgrad. Detta för att undvika ökade underhållsbehov av och kortsiktig planering av infrastrukturssatsningar.

5 Förvaltningarna

I detta avsnitt presenteras mer detaljerad information om vilka förvaltningar som finns, deras ansvarsområden, omvärld, uppdrag och mål samt ekonomi.

5.1 Förvaltningens ansvarsområden och organisation

Vård- och omsorgsförvaltningen

Vård- och omsorgsförvaltningen är kommunens största förvaltning och ansvarar för äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg (IFO) samt arbete och integration. Äldreomsorgen bedriver verksamhet för personer med omfattande behov av vård- och omsorg enligt Socialtjänstlagen (SoL). Vi har 4 särskilda boenden samt hemtjänstverksamhet. Dagverksamhet för personer med demenssjukdom och öppen trivselverksamhet. Förvaltningen har även ansvaret för hemsjukvård i ordinärt boende, samt hälso- och sjukvårdsansvar inom särskilt boende, gruppboende och daglig verksamhet. Inom förvaltningens ansvar finns aktiviteter för äldre samt anhörigstöd.

Inom LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och socialpsykiatri bedrivs gruppboende och boendestöd, korttidsboende för barn och ungdomar samt daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Enheten för Arbete och integration bedriver det kommunala aktivitetsansvaret och verksamhet för personer som behöver arbetsträning eller annat stöd för att komma ut i arbetslivet. Inom enheten bedrivs mottagande av asylsökande, kvotflyktingar och ensamkommande barn. Skuldrådgivning ingår också i enhetens arbete.

Individ- och familjeomsorgen, vuxenenheten arbetar med ekonomiskt bistånd, missbruk och öppenvård. Barn- och ungdomsenheten arbetar med stöd och insatser till barn, unga och familjer samt ensamkommande barn och ungdomar.

Gemensam myndighetsnämnd; Norra Dalarnas Myndighetsservice med Mora och Orsa, inom SoL, LSS och familjerätt där även familjerådgivning / familjefrid finns. Centrum mot våld ett samarbete med Mora, Orsa, Malung-Sälens kommuner.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Förvaltningen ansvarar för verksamheten inom förskola, grundskola, fritidshem och fritidsgårdarna i hela kommunen.

Inom grundskolan från förskoleklass till åk 9 finns i dagsläget totalt 722 elever (september 2023) och inom förskolan är det totalt 248 barn (september 2023). Det är stor variation gällande besökande på fritidsgårdarna från några få per kväll upp till 40 st.

Samhällsutvecklingsförvaltningen

Samhällsutvecklingens arbetar på uppdrag av två olika politiska organisationer. Kommunstyrelsen via allmänna utskottet samt myndighetsnämnden.

I förvaltningen ingår Samhällsenheten och Kultur- och fritidsenheten

Samhällsenheten består av 11 verksamhetsområden som alla interagerar inom infrastrukturella frågor och samhällsutveckling. Kultur- och fritidsenheten består av musikskola, bibliotek, museiverksamhet, barn- och ungdomskultur, allmän kultur, bad- idrott- och fritidsanläggningar, folkhälsofrågor.

Kommundirektörsförvaltningen

I förvaltningen ingår, HR-, Löne-, Bemannings-, Ekonomi-, Kost-, och Administrativa enheten. Där de första tre ingår i Personalavdelningen och de sista tre i Serviceavdelningen.

5.2 Omvärld

Vård- och omsorgsförvaltningen

Älvdalens kommun står inför stora utmaningar med stora pensionsavgångar och svårigheter att rekrytera personal i och med att få träder in på arbetsmarknaden. En aktivitet i linje med vårt arbete med kompetensförsörjning måste vi försöka attrahera ungdomar att vilja studera till omvårdnadsyrken samt att hitta verktyg att försöka påverka arbetsföra personer med rätt kompetens att ta en anställning på vård och omsorgsförvaltning för att täcka personalförsörjningen i framtiden.

En svårprognostiserad faktor fortfarande är effekterna av smittspridning av covid-19-virus. De olika virusvågor av smittan gör att sjukfrånvaro av personal kommer att vara periodvis hög framöver.

Det finns osäkerhet i antalet flyktingar som flyr kriget i Ukraina. De som flyr kriget kan ha ett behov av olika insatser från kommunen. Detta kan påverka i storleken av försörjningsstöd från IFO. Det kan finnas möjlighet att få in nya anställda i kommunen om de personer som kommer till kommunen har rätt utbildning och kompetens för de olika yrken. Vi ser minskning av andra asylsökande personer i kommunen.

samsjuklighetsutredning, Personer som lider av psykisk ohälsa och har en missbruksproblematik behöver ett tydligt samordnat stöd. Detaljer kommer vid senare tillfället men kostnader både för kommuner och regioner kommer förmodligen att stiga.

statlig personligassistans. statligt huvudmannaskap inom personlig assistans. Staten kommer att ta ansvar för kostnader och utförande av personlig assistans förmodligen år 2026.

Nytt SOL. Den nya lagstiftningen får ett ”ska-krav” på att kommunerna måste arbeta förebyggande. Kan bli krav på kompetens inom äldreomsorg. Kommer förmodligen innebära att det krävs mer kompetens, resurser och tid av våra medarbetare.

Regionen och kommunen har kommit överens om färdplan "God och nära vård" 2022–2030 i Dalarna. Detta innebär att uppgifter förskjuts från den slutna vården till primärvården och kommunen/hemsjukvård. Samverkan mellan kommunerna och regionen kommer att behöva förstärkas. Förebyggande och hälsofrämjande arbete kommer att bli viktigare. Resurserna i

primärvården i kommuner och regioner behöver utökas. Fler vårdas i hemmet och behovet av cancervård, strokevård och demensvård i hemmet växer. Även efter sjukhusvistelser med kortare inläggnings tider ställs det ökade krav på en mer omfattande eftervård i hemmet. Detta leder till förändringar både inom hemtjänst och hemsjukvård där karaktären på insatserna har ändrats. Hur allt detta ska finansieras är fortfarande inte löst.

Äldreomsorgsplan 2019–2030 påvisar behovet av bostäder för äldre som också nu framgår i Bostadsförsörjnings-planen. Politiken har gett ett uppdrag till förvaltningschefen att utreda lokalisering av särskilda boendeplatser i Särna och Idre under hösten 2023. Vi kommer att behöva utreda även alternativen och kostnader för framtida lokalisering av äldreomsorg i norra delen av kommunen.

En långsiktig lösning eftersöks för hemtjänstens verksamhet i Älvdalen, som idag omfattar närmare 60 medarbetare. För att kunna upprätthålla basala hygienrutiner är idag halva personalgruppen kvar i befintliga lokaler, andra halvan i daglig verksamhets gamla lokaler i Tallbacken.

Enligt plan kommer kommunen att köpa älvdalens vårdcentral under år 2024 där ett av våra särskilda boenden har sina lokaler. Denna fastighet har omfattande renoveringsbehov som kommer att behöva åtgärdas inom närmaste åren.

Hälso- och sjukvården och rehabiliteringen har behov av samordnade lokaler och carport för enhetens bilar.

Inledande samtal har påbörjats med kommunen eget bostadsbolag

Barn- och utbildningsförvaltningen

I ett nationellt perspektiv så lyfter SKR bland annat fram livslångt lärande, samhällsutvecklingen, ökad polarisering och utsatthet samt tillitens betydelse som några områden som kommer få stor betydelse för både kommuner och regioner framöver. I hela landet arbetar man med att skolenheter och förskolenheter skall vara likvärdiga och jämlika. Detta är en utmaning ur flera perspektiv bland annat för att man behöver definiera likvärdigt och jämlikt.

Riksdagen har beslutat om nya bestämmelser i skollagen som innebär att det ska finnas ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare from 1 januari 2025. Syftet är att utveckla undervisningens kvalitet, stärka professionerna, öka yrkenas attraktionskraft och på detta sätt öka likvärdigheten i utbildningen för eleverna. Huvudmannens befintliga skyldighet att se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling preciseras också till viss del vilket innebär att budgeten för kompetensutvecklingen behöver öka kommande år.

Osäkerheten i de statsbidrag gör att vi behöver se till att de delar som är mer långsiktigt finansieras via kommunala budgeten för att få en mer hållbar organisation och verksamhet.

Lokalt kommer det att vara en stor utmaning i vikande barnantal som påverkar verksamheten både gällande kompetens och lokalernas utformning men också avstånden i kommunen.

Kompetensförsörjningen är en utmaning både gällande att behålla de medarbetare vi har men också i nyrekrytering av behöriga lärare och förskollärare, framförallt i norra delen av kommunen.

Samhällsutvecklingsförvaltningen

Världsläget och Sveriges ekonomi påverkar tillväxten i kommunen. Vi har fortsatt en expansion i kommunens norra del men inte i samma takt som tidigare.

Livsmedelslagstiftningen ändras i januari 2024 vilket innebär att en ny klassificering behöver göras samt att tillsyn efterdebiteras.

En väl fungerande kompetensförsörjning är avgörande för kommunens framtid. Vi behöver säkerställa att vi har medarbetare som kan leverera god service till invånarna i kommunen. Vi behöver säkra kompetens på såväl kort som lång sikt. Särskilt svårt är det med kompetensförsörjningen i kommunens norra delar.

Stigande energikostnader och hyreskostnader påverkar ekonomin drastiskt.

Kommundirektörsförvaltningen

Samtliga förvaltningens enheter är stödfunktioner och påverkas då framför allt av förändringar för de övriga förvaltningarna. Kostenheten påverkas av den stora prisökningen som skett inom livsmedel. Många enheter arbetar med olika system och bland annat behöver kommunen kommande år börja planera för upphandling av både lönesystem och ekonomisystem. Under 2023 har kommunen bytt till nytt ärendehanteringssystem och arbetar med att ta fram ett nytt intranät. Utöver det byter kommunen 2023 ut sitt beslut och ledningsstödsystem från Stratsys till Hypergene.

5.3 Uppdrag och mål

Vård- och omsorgsförvaltningen

I Älvdalen ska människor i alla åldrar kunna leva ett självständigt och aktivt liv med god livskvalitet. Nöjdheten med vården och omsorgen ska var högre än genomsnittet i jämförbara kommuner i Sverige. Invånarna ska känna sig trygga med den vård och omsorg kommunen tillhandahåller och erbjudas digital service och välfärdsteknik. De förebyggande och rehabiliterande insatserna ska öka.

Att personer med funktionsnedsättning ges möjligheten att leva som andra är en viktig princip i vårt samhälle och vår kommun. I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) framgår tydligt att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. I detta ingår principer som jämlikhet, valfrihet, delaktighet och personlig integritet.

Vi arbetar för en trygg kommun där vi tillsammans verkar för att barn och ungdomar ges bättre förutsättningar att lyckas i skolan genom ett tidigt, tillgängligt och effektivt stöd till dem och deras familjer. Vi arbetar förebyggande och erbjuder sociala tjänster med hög kvalitet utifrån invånarnas behov. Vi skapar hållbara sammanhang i bred samverkan med civilsamhället och andra aktörer.

Vi behöver möta invånarnas behov tidigare och med lättillgängliga förebyggande insatser för att effektivt ge förutsättning för förbättrade livsvillkor. En ökad tillgång till dessa insatser förväntas ge invånarna bättre förutsättningar för att bli självständiga i livet så att de kan ta en aktiv del i samhället

Elevers närvaro i skolan är avgörande för att nå goda kunskapsresultat och hög måluppfyllelse, vilket är angelägna skyddsfaktorer mot utanförskap och arbetslöshet. Målet att skolnärvaron ska öka är gemensamt med barn- och utbildningsförvaltningen. Förebyggande och främjande insatser är avgörande för att nå fler barn och deras föräldrar tidigt och kunna erbjuda rätt stöd i rätt tid. Genom att nyttja varandras kompetenser och kunskaper kan förskolan och socialtjänsten tillsammans skapa större värde och bättre förutsättningar för barn än vad verksamheterna skapar på egen hand.

Arbetsgivare ska kunna rekrytera relevant kompetens i Älvdalen. Enheten för arbete och integration ska skapa förutsättningar för att effektivt möta kompetensförsörjningsbehoven med en bredd av aktiviteter och utbildningar. Fler invånare med ekonomiskt bistånd ska bli självförsörjande så snabbt som möjligt. Vi möter invånarna på olika sätt, med tydliga förväntningar och ett tydligt arbetsfokus.

I vårt utskott har vi haft diskussion om åtgärder för att möta kompetensförsörjningsutmaningen, höja våra medarbetarnas kompetens och språkkunskaper, försäkra att vi kan sköta vårt uppdrag för kommunens medborgare i framtiden och det ska finnas tillräckligt med attraktiva bostäder för äldre.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Kunskap och lärande är fokus i förskolor och skolor. Alla barn och elever ska ges förutsättningar att utvecklas och nå målen. Kunskaper i svenska och matematik ska stärkas.

Barn och elever ska känna sig trygga och få stöd i sin personliga utveckling. De ska få möjlighet att utveckla sin lust att lära och hitta sin inre drivkraft och motivation.

Elevers närvaro i skolan är avgörande för att nå goda kunskapsresultat och hög måluppfyllelse, vilket är angelägna skyddsfaktorer mot utanförskap och arbetslöshet. Därför är det viktigt att öka närvaron så att fler barn lyckas i skolan och därefter kan forma ett framtida självständigt och gott liv.

Genom samverkan skola näringsliv stärks barns och elevers förmåga att se olika möjligheter till egen försörjning. De ska rustas för en framtid i förändring, där hållbarhet, respekt för demokrati och människors lika värde är centrala begrepp.

Samhällsutvecklingsförvaltningen

Samhällsutvecklingens inriktning är att spela en aktiv roll i kommunens arbete för ökad trygghet, vi ska förenkla för invånare, företag och organisationer att vara involverade i kommunens utveckling. Vi medverkar till sund konkurrens genom tillsyn, kontroll och myndighetssamverkan.

Inom kultur och fritid är barn och unga vår prioriterade målgrupp. I dialog med invånare och föreningsliv erbjuder vi verksamhet och anläggningar som bidrar till en stimulerande fritid och god folkhälsa. Vår verksamhet ska vara tillgänglig och inkludera invånare i hela Älvdalen. I samverkan med andra aktörer utvecklas kulturens roll och tillgänglighet i hela Älvdalen.

Kommundirektörsförvaltningen

Förvaltningens uppdrag är att stötta de övriga förvaltningarna med HR-stöd, löneutbetalningar, bokföring, budgetarbete, måltider, leta vikarier samt att arbeta med de politiska sammanträdena. Då förvaltningen till stora delar är nybildad så blir fokuset att jobba med organisationen.

5.4 Ekonomi

Vård- och omsorgsförvaltningen

Under ett par senaste år har olika varianter av riktade och generella stöd i form av statsbidrag direkt till äldreomsorgen ökat markant. En stor del av dessa statsbidrag har använts för kompetensförhöjande insatser som till exempel undersköterskeutbildningar. Förvaltning har ett arbete att göra för att komma tillbaka i ramarna när statsbidragen tar slut men behovet att kunna kompetensförsörja personer i kommunen kvarstår även i framtiden.

Kostnader på IFO har ökat markant under de senaste 2–3 åren. Detta beror på flera faktorer. Ärendemängden ökar årligen. IFO har behövt anställa mer personal. Senaste åren har vi haft flera individer som har behövt placeras i dyrare externa behandlingshem, även kostnader för familjehemmen har ökat. Vi har gjort en del åtgärder för att försöka minska dessa kostnader som bland annat varit med på upphandling av HVB-hemmen och vi är i starten av kommungemensam enhet för rekrytering av familjehemmen i dalarna. Vi befarar att kostnadsläget på IFO kommer att fortsätta vara hög under det närmaste året.

I förvaltningen pågår arbetet med heltidsresan. Vi kommer att erbjuda förutsättningar att utöka sin sysselsättningsgrad för vår personal. Alla ska vilja och kunna jobba heltid i framtiden. Arbetet med heltidsresan kommer att ta tid för det är ett stort förändringsarbete som behöver ske. Innan vi har hunnit förändra vårt arbetssätt för att kunna använda vår kompetens effektivt. Det finns farhågor att innan det nya arbetssättet har hunnit bli implementerat att personalkostnaderna kommer att stiga.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Osäkerheten i de statsbidrag gör att vi behöver se till att de delar som är mer långsiktigt finansieras via kommunala budgeten för att få en mer hållbar organisation och verksamhet.

Lokalt kommer det att vara en stor utmaning i vikande barnantal som påverkar verksamheten både gällande kompetens och lokalerna. Vi ser över modellen för resursfördelning med ökat fokus på socioekonomi som utbildningsbakgrund, andelen barn och elever med annat modersmål exempelvis. Det kommer att innebära att det blir enklare att fördela budgeten det ökar möjligheterna för en mer likvärdig förskola och skola. Anpassningar på enheterna sker inför varje läsår men det kommer att behöva fattas en del politiska beslut framöver som anger hur man vill dimensionera förskola och skola.

Samhällsutvecklingsförvaltningen

Antalet inkomna bygglovsansökningar har drastiskt minskat under 2023 vilket påverkar kommunens intäkter. Tillsynsuppdragen kvarstår dock till viss del efter tidigare års byggboom. Livsmedelslagstiftningen ändras i januari 2024 vilket innebär att en ny klassificering behöver göras samt att tillsyn efterdebiteras. Denna förändring påverkar intäkterna något år framåt eftersom kommunen har en tillsynsskuld vi måste arbeta med.

Vi behöver säkra kompetens på såväl kort som lång sikt. Särskilt svårt är det med kompetensförsörjningen i kommunens norra delar. Ordinarie personal får arbeta extra vilket gör att övertidskostnaderna stiger. Brist på kompetens gör att behovet av konsulthjälp ökar.

Stigande, energikostnader och hyreskostnader påverkar ekonomin drastiskt.

Kommundirektörsförvaltningen

Förvaltningens stora ekonomiska utmaning 2024 blir att hantera ökade livsmedelspriser under 2022–2024, men tack vare ett budgettillskott på 1,0 mkr minskar utmaningen.

Förvaltningens kostnader är till stor del olika IT-system, ökade kostnader för dessa kompenseras inte. Vilket kräver anpassning av förvaltningens kostnader.

6 Ord- och begreppsförklaringar

Ansvarsförbindelse - Intjänade pensioner före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse enligt kommunala redovisningslagen och ingår därmed inte i balansräkningen som en skuld.

Anläggningstillgångar - Fast och lös egendom avsedd att stadigvarande innehas.

Avskrivning - Planmässig värdenedsättning av anläggningstillgångar.

Avsättningar - Ekonomisk förpliktelse som till storlek eller förfallotid inte är helt bestämd.

Balanskravsresultat - Balanskravet är kommunallagens regelverk för att kommuner ska ha en ekonomi i balans där intäkterna överstiger kostnaderna. Vid ett negativt balanskravsresultat så ska det underskottet återställas inom tre år.

Driftbudgeten - Budget omfattande kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året.

Eget kapital - Kommunens totala kapital består av anläggningsskapital (bundet kapital i anläggningar med mera) och rörelsekapital (fritt kapital för framtida drift- och investeringsändamål).

Interna kostnader/intäkter - Innebär redovisning av köp och försäljning mellan verksamheter inom kommunen.

Investeringsbudget - Budgeten omfattar utgifter och inkomster för årets investeringar.

Kapitalkostnader - Benämning för internränta och avskrivningar.

Kortfristiga skulder - Kortfristiga lån och skulder hänförliga till den löpande verksamheten. Löptid understigande ett år.

Likviditet/likvida medel - Likviditet visar förmågan att infria betalningsförpliktelser, det vill säga vilken betalningsberedskap som finns. Likvida medel är pengar på bank eller som på annat sätt är lättillgängliga.

Långfristiga skulder - Skulder med en löptid överstigande 1 år.

Omsättningstillgångar - Likvida medel, förråd, kortfristiga fordringar eller lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Pensionsskuld - Pensioner som intjänats från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen och som kostnad i resultaträkningen.

Primärkommunen - Detta betyder Älvdalens kommun, men utan de kommunala bolagen.

Skatteutjämning - System för utjämning av de ekonomiska förutsättningarna mellan kommunerna.

Soliditet - Andelen eget kapital i förhållande till de totala tillgångarna, det vill säga graden av egenfinansierade tillgångar. Visar kommunens finansiella styrka.

Resultatutjämningsreserv - Från och med 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas i balanskravsutredningen för att jämna ut intäkter över en konjunkturcykel.

Rörelsens kostnader - Samtliga kostnader, exklusive räntekostnader.

Räntenetto - Skillnaden mellan ränteintäkter och räntekostnader